

2016

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Τμήμα λογιστικής και
χρηματοοικονομικής
Όνομα: Παναγιώτης
Επώνυμο: Κώνστας
Καθηγητής: Στέφανος
Γιακουμάτος

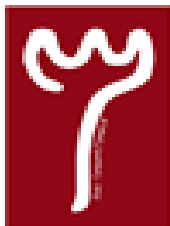

ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	2
1. Ορισμός και προσεγγίσεις στη μελέτη της φτώχειας	4
1.2 Είδη φτώχειας	9
2.4 Τα αίτια της φτώχειας	11
1.3 Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της φτώχειας	19
2. Φτώχεια στην Ελλάδα	20
2.1 Βασικές τάσεις	20
2.2 Υπολογισμός της φτώχειας	35
2.3 Επιπτώσεις στην Ελλάδα	36
2.4 Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα	37
3. Ανάλυση	37

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Εισαγωγή

Η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε συνέπειες που πριν από δέκα χρόνια δεν μπορούσαμε καν να φανταστούμε. Οι κοινωνικές ανισότητες και ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελούν πια φαινόμενα της εποχής. Τα όσα ακούμε και μαθαίνουμε από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καθημερινά είναι άκρως απογοητευτικά. Το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχεια συνεχώς αυξάνεται. Τα επίπεδα ανεργίας έχουν εκτοξευτεί στα ύψη, ενώ τα εισοδήματα συνεχώς συρρικνώνονται.

Η φτώχεια αποτελεί ένα ενδιαφέρον προς μελέτη φαινόμενο καθώς φαίνεται να έχει τόσο κοινωνική όσο και επιστημονική σημασία. Αναλυτικότερα αναφορικά με την κοινωνική σημασία του φαινομένου αυτού, θα μπορούσε να αναφερθεί πως επηρεάζει τόσο την κοινωνία, ως σύνολο, αυξάνοντας τα φαινόμενα που διαταράσσουν την κοινωνική ευμάρεια, όσο και τις ζωές των ατόμων που βιώνουν την φτώχεια απομακρύνοντας τους πολλές φορές από τον κοινωνικό τους περίγυρο. Όσον αφορά την επιστημονική σημασία του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού φαίνεται από το γεγονός ότι αρκετοί ειδικοί επιστήμονες έχουν ασχοληθεί εκτενώς με τα παραπάνω κοινωνικά προβλήματα. Επιστήμονες, όπως αυτοί της Κοινωνικής Εργασίας

στοχεύουν με παρεμβάσεις στην ποιότητα ζωής των ατόμων που διαβιούν κάτω από συνθήκες φτώχειας και βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Έχει διαπιστωθεί πως η πλειοψηφία των ατόμων που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά: χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, είναι μεγάλοι σε ηλικία, έχουν ελλιπή εξειδίκευση, είναι άνεργοι ή μακροχρόνια άνεργοι, στερούνται ακόμη και την κάλυψη βασικών αγαθών όπως είναι η τροφή και η στέγασης, δεν έχουν ιδιόκτητη κατοικία. Επίσης, στις παραπάνω μελέτες έχει αναφερθεί πως η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός πλήττει κυρίως τα άτομα που στερούνται την παραδοσιακή μορφή οικογένειας, π.χ. οικογένειες με παιδιά.

Επίσης και οι νέοι που διαβιούν μαζί με τους γονείς τους διατρέχουν μικρότερες πιθανότητες να βρεθούν σε συνθήκες έντονης φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, εφόσον τους στηρίζουν οικονομικά οι οικογένειες τους. Το γεγονός αυτό αποτρέπει την οικονομική ή κοινωνική αυτονομία τους, με πιθανό αποτέλεσμα να αναπτύσσουν συναισθήματα αποτυχίας και μη αναγνώρισης. Σε αντίθεση με την παραπάνω διαπίστωση, διατυπώνεται ο ισχυρισμός ότι οι πολύτεκνες οικογένειες και πολυμελείς οικογένειες έχουν αυξημένο κίνδυνο να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού

αποκλεισμού λόγω του ότι ο κίνδυνος αυξάνει βάσει του αριθμού των μελών κατ' αναλογία με το συνολικό εισόδημα.

1. Ορισμός και προσεγγίσεις στη μελέτη της φτώχειας

Η φτώχεια είναι ένα κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ζήτημα μεγάλης σημασίας. Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων πολιτικές λιτότητας έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η μελέτη του αντίκτυπου αυτών των πολιτικών στη φτώχεια καταλαμβάνει σημαντική θέση στον ακαδημαϊκό και στον πολιτικό λόγο. Ο ορισμός και η μέτρηση της φτώχειας είναι καίρια ζητήματα στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής συζήτησης για τη διαχρονική εξέλιξη της φτώχειας, για τις αιτίες και τις συνέπειές της.

Σύμφωνα με πολλούς ερευνητές η χρήση απλών ορισμών και δεικτών συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της φτώχειας και των επιπτώσεών της από κοινό μη ειδικών, κοινό στο οποίο περιλαμβάνονται και οι πολιτικοί δρώντες. Από την άλλη πλευρά, πιο σύνθετη ανάλυση μπορεί να εμβαθύνει την κατανόησή μας για το φαινόμενο και

επομένως να βελτιώσει την ικανότητά μας να το αντιμετωπίσουμε. (Χαράλαμπος Οικονόμου και Ανδρέας Φερώνας, 2006)

Με τον χρόνο η βιβλιογραφία έχει αναπτύξει ένα πλήθος προσεγγίσεων στη μέτρηση και την ανάλυση της φτώχειας. Κάθε προσέγγιση υιοθετεί διαφορετικό ορισμό, καθένας από τους οποίους έχει πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Υπάρχουν τρία κύρια ζητήματα που απαρτίζουν τη βάση αυτών των διαφορετικών προσεγγίσεων. Το πρώτο έχει να κάνει με το κατά πόσον πρέπει να ορίσουμε τη φτώχεια με απόλυτους ή σχετικούς όρους. Ένας ορισμός της φτώχειας σε απόλυτους όρους είναι ουσιαστικά ένα «όριο επιβίωσης» –το ελάχιστο επίπεδο πόρων που χρειάζεται ένα μέλος της κοινωνίας για να ικανοποιήσει ένα σύνολο βασικών αναγκών και επομένως δεν μετράται έναντι του επιπέδου ευημερίας ή οικονομικής μεγέθυνσης μιας κοινωνίας. Σύμφωνα με τον ορισμό των Ηνωμένων Εθνών η απόλυτη φτώχεια είναι «μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από ακραία στέρση ειδών που αποτελούν βασικές ανθρώπινες ανάγκες συμπεριλαμβανομένων της τροφής, του ασφαλούς πόσιμου νερού, των εγκαταστάσεων υγιεινής, της υγείας, της στέγης, της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης. Δεν εξαρτάται μόνον από το εισόδημα αλλά και από την πρόσβαση σε υπηρεσίες» (UN 1995). Η σχετική θεώρηση της φτώχειας από την άλλη πλευρά σχετίζει την κατάσταση της

φτώχειας με το γενικό επίπεδο ευημερίας σε μια κοινωνία και επομένως συνδέεται στενά με την ιδέα της ανισότητας.

Σε αυτή τη μελέτη θα χρησιμοποιήσουμε τη σχετική προσέγγιση για τον ορισμό και τη μέτρηση της φτώχειας. Οι λόγοι είναι πρώτον η εγγενής δυσχέρεια της προσέγγισης της απόλυτης φτώχειας να θεσπίσει ένα όριο επιβίωσης που να ισχύει σε διαφορετικούς ανθρώπους και κοινωνίες διαχρονικά και δεύτερον το γεγονός ότι η σχετική προσέγγιση έχει σταδιακά γίνει δεκτή ως η πλέον ενδεδειγμένη για τη μέτρηση της φτώχειας στις αναπτυγμένες χώρες, οι οποίες έχουν εν πολλοίς ξεπεράσει το ζήτημα της επιβίωσης των μελών τους (Atkinson 1998, European Commission and European Council 2004).

Σε τέτοιες χώρες αρμόζει περισσότερο ο ορισμός της φτώχειας με σχετικούς όρους σε σύγκριση με ένα μέτρο της «μέσης» ευημερίας της κοινωνίας (Runciman 1966, Townsend 1979). Από την άλλη πλευρά μετρήσεις της απόλυτης φτώχειας εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται για υποανάπτυκτες χώρες –με κύριο μέτρο το όριο της Παγκόσμιας Τράπεζας για ημερήσιο εισόδημα 1,25 δολαρίων.

Το δεύτερο ζήτημα που διχάζει τους ερευνητές είναι το κατά πόσον η φτώχεια πρέπει να προσεγγίζεται και επομένως να μετράται με αντικειμενικό ή με υποκειμενικό

τρόπο. Ως αντικειμενική φτώχεια ορίζεται η έλλειψη επαρκούς εισοδήματος και εξ αυτού επαρκούς κατανάλωσης και πλούτου. Σε αυτή την περίπτωση, για να μετρήσουμε τη φτώχεια, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε μια μεταβλητή με την οποία να καθορίζουμε το επίπεδο της ατομικής ευημερίας.

Στη βιβλιογραφία αυτή η μεταβλητή είναι είτε το εισόδημα, είτε η κατανάλωση. Επίσης είναι ανάγκη να οριστεί το επίπεδο του εισοδήματος ή της κατανάλωσης κάτω από το οποίο ένα άτομο θεωρείται φτωχό. Βάσει αυτών των βημάτων μπορούν να υπολογιστούν διαφορετικοί δείκτες φτώχειας. Σύμφωνα με την υποκειμενική προσέγγιση της φτώχειας από την άλλη πλευρά, το βιοτικό επίπεδο κάθε νοικοκυριού καθορίζεται από τις αντιλήψεις και τις απόψεις των μελών του για το βιοτικό επίπεδο και την ευημερία τους.

Κατά συνέπεια τα νοικοκυριά πρέπει να μετέχουν σε έρευνες, στις οποίες τα μέλη τους παρέχουν τη δική τους εκτίμηση για το κατά πόσον καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες με το εισόδημα που διαθέτουν την εποχή της έρευνας και/ή καθορίζουν το επίπεδο εισοδήματος που θεωρούν επαρκές για την κάλυψη αυτών των αναγκών. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία η υποκειμενική προσέγγιση της φτώχειας επιτυγχάνεται με τη χρήση πλήθους μεθόδων μεταξύ των οποίων, η γραμμή φτώχειας Leyden

(LeydenPovertyLine, LPL), η υποκειμενική γραμμή φτώχειας (SubjectivePovertyLine, SPL) και η μέθοδος του Κέντρου Κοινωνικής Πολιτικής (CentreforSocialPolicy, CSP) του πανεπιστημίου της Αμβέρσας.

Τέλος, το τρίτο σημαντικό ζήτημα που σχετίζεται με τον ορισμό και τη μέτρηση της φτώχειας αφορά το κατά πόσον ορίζουμε τη φτώχεια ως μονοδιάστατο (συνήθως χρηματικό) ή ως πολυδιάστατο φαινόμενο. Βάσει της προσέγγισης της πολυδιάστατης στέρησης τα μέλη κάθε νοικοκυριού πρέπει να καθορίσουν την έκταση στην οποία καλύπτουν ορισμένες βασικές ανάγκες. Σε αυτή την προσέγγιση επομένως ο αντιπροσωπευτικός δείκτης μέτρησης δεν είναι το εισόδημα.

Ως εκ τούτου το φαινόμενο της φτώχειας προσδιορίζεται με πιο σύνθετους ποιοτικούς όρους και όχι μόνον με χρηματικούς. Σύμφωνα με πολλούς ερευνητές η «πολυδιάστατη» προσέγγιση παρέχει καλύτερη αξιολόγηση της έκτασης στην οποία το νοικοκυριό μπορεί να διασφαλίσει αξιοπρεπή διαβίωση. Σε αντίθεση, η μονοδιάστατη προσέγγιση μπορεί να μας δώσει πληροφορίες για το εισόδημα και τη θέση του νοικοκυριού στην κατανομή των εισοδημάτων, όχι όμως για το κατά πόσον το διαθέσιμο εισόδημά του επαρκεί για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

Επίσης, η «πολυδιάστατη» προσέγγιση περιλαμβάνει ανάλυση δεδομένων που δεν σχετίζονται με το δηλωμένο εισόδημα, αλλά σχετίζονται ευθέως με δεδομένα για το βιοτικό επίπεδο. Τα δεδομένα αυτά μπορεί να προέρχονται από αδήλωτο εισόδημα ή εισόδημα από παράνομες δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της φοροδιαφυγής και να συναχθεί μια ακριβέστερη εικόνα για το επίπεδο ή την ποιότητα των συνθηκών διαβίωσης.

Σε αυτή την έκθεση η αντικειμενική προσέγγιση για τη μέτρηση της φτώχειας (η οποία είναι στην ουσία μονοδιάστατη ανάλυση) θα συμπληρωθεί από μια ανάλυση που στηρίζεται στην «πολυδιάστατη» μέθοδο, καθώς σχετίζεται με ζητήματα υλικών στερήσεων και κοινωνικού αποκλεισμού στα οποία εστιάζει αυτή η έκθεση.

1.2 Είδη φτώχειας

Οι κοινωνικοί επιστήμονες αναφέρονται σε δύο είδη φτώχειας: την απόλυτη και τη σχετική. Η απόλυτη φτώχεια είναι η κατάσταση στην οποία τα άτομα δεν κατέχουν ούτε τα στοιχειώδη αγαθά για την επιβίωσή τους, όπως είναι η τροφή, το νερό, η στέγη. Η απόλυτη φτώχεια αφορά μεγάλους πληθυσμούς των αναπτυσσόμενων χωρών στην

Αφρική και την Ασία, αλλά παρουσιάζεται και στις αναπτυγμένες κοινωνίες, εφόσον οι άστεγοι αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο όλων των δυτικών μεγαλουπόλεων.

Ως απόλυτη φτώχεια ορίζεται το ποσοστό του πληθυσμού που ζει με λιγότερο από ένα καθορισμένο ποσό δολαρίων την ημέρα. Η δημοφιλέστερη στατιστική του είδους (που χρησιμοποιείται και από την Παγκόσμια Τράπεζα), είναι το ποσοστό του πληθυσμού που ζει με λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα, σε τιμές του 1985. Ιδανικό ποσοστό απόλυτης φτώχειας είναι το 0%. Ο συγκεκριμένος ορισμός χρησιμοποιείται περισσότερο στις αναπτυσσόμενες χώρες. (Χαράλαμπος Οικονόμου και Ανδρέας Φερώνας, 2006)

Η σχετική φτώχεια είναι η κατάσταση στην οποία τα άτομα διαθέτουν ένα βασικό εισόδημα που εξασφαλίζει την επιβίωσή τους, δεν καλύπτει όμως το καταναλωτικό πρότυπο της κάθε κοινωνίας. Η κάθε κοινωνία καθορίζει, επομένως, τα όρια της σχετικής φτώχειας. Για παράδειγμα στην Ελλάδα του '60 η κατοχή τηλεόρασης ή τηλεφώνου δεν αποτελούσαν βασικές ανάγκες, ενώ σήμερα περιλαμβάνονται στις βασικές ανάγκες ενός νοικοκυριού και αποτελούν δείκτη σχετικής φτώχειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ως σχετική φτώχεια ορίζεται το ποσοστό των ατόμων σε μια χώρα που ζουν με εισόδημα κατώτερο ενός συγκεκριμένου ποσοστού του διάμεσου εισοδήματος (συνήθως

50%) στην χώρα. Δηλαδή, αν το ποσοστό είναι 50% και το διάμεσο εισόδημα 10.000 δολάρια, ο δείκτης φτώχειας είναι ο αριθμός ατόμων που ζουν με λιγότερο από 5000 δολάρια ετησίως, διαιρεμένος δια το συνολικό πληθυσμό. Ο ορισμός του ποσοστού του διαμέσου εισοδήματος διαφέρει από χώρα σε χώρα. Η σχετική φτώχεια είναι και ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος όρος στις στατιστικές των ανεπτυγμένων χωρών όπου και πολύ συχνά παρεξηγείται ως δείκτης απόλυτης φτώχειας. (Γεωργακόπουλος Θεόδωρος , Καραγιώργας Σάκης, Καραντίνος Δημήτρης , 1999)

2.4 Τα αίτια της φτώχειας

Κατ' αρχήν, είναι σαφές ότι η φτώχεια, που ορίζεται ως αποτέλεσμα της σύγκρισης της οικονομικής κατάστασης μεταξύ των κατοίκων μιας χώρας, υπήρχε και υπάρχει σε κάθε κοινωνία και σε κάθε εποχή. Η έκτασή της όμως, η ένταση των συνεπειών της, η ευκολία υπαγωγής ενός ατόμου σε κατάσταση φτώχειας και η δυσκολία απεμπλοκής του από αυτήν είναι πτυχές του φαινομένου που διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή. Στη γνώμη αυτή θα καταγραφούν τα αίτια που διαμορφώνουν αυτές τις πτυχές και που σήμερα παρουσιάζουν ένταση στη χώρα μας.

Πριν καταγράψουμε τα επί μέρους αίτια, θα πρέπει, σε ένα γενικότερο επίπεδο, να διατυπωθεί η παρατήρηση ότι το ελληνικό κράτος αλλά και η κοινωνία δεν άσκησαν ποτέ μία ολοκληρωμένη πολιτική για τη φτώχεια ως αυτόνομο φαινόμενο.

1. Είναι κοινά παραδεκτό ότι στη σημερινή κοινωνία, βασικό αίτιο της φτώχειας αποτελεί η ανεργία. Η αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών της χώρας λόγω της τεχνολογικής προόδου και η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό των διαρθρωτικών γνωρισμάτων της ελληνικής οικονομίας μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης της αγοράς, δε συνοδεύθηκε από έγκαιρη μέριμνα για την άρση των συνεπειών που αυτή θα έχει στην απασχόληση. Η εκπαίδευση στο σχολικό και πανεπιστημιακό επίπεδο δεν αναδιοργανώθηκαν έγκαιρα ώστε να αντιμετωπίσουν τις επερχόμενες αλλαγές στην αγορά εργασίας και να προσανατολίσουν κατάλληλα τους νέους, ενώ, παράλληλα, η επαγγελματική κατάρτιση μετά την είσοδο των νέων στην παραγωγική ηλικία, δεν έχει κατορθώσει ακόμη, παρά τα όποια βήματα έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, να δώσει απάντηση στο οξύ πρόβλημα ανα-προσανατολισμού του εργατικού δυναμικού της χώρας μας. Το κανονιστικό πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας ευνοεί το παραπάνω φαινόμενο διότι λειτουργεί ασυντόνιστα και πολλές φορές με την εμπλοκή διαφορετικών φορέων, με αποτέλεσμα την εμφάνιση φαινομένων γραφειοκρατίας και αδυναμίας ενεργοποίησης των νομοθετικών διατάξεων,

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

που έχουν σα συνέπεια τη δημιουργία αποσπασματικών δράσεων, επικαλύψεων αρμοδιοτήτων, καθώς και επιπέδων και ειδικοτήτων ανάμεσα στους διαφορετικούς τύπους και μορφές κατάρτισης.

Μένοντας στο θέμα της εκπαίδευσης, πρέπει να τονίσουμε ότι η ανισότητα της πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχει εξαλειφθεί, αντίθετα μάλιστα, έχει οξυνθεί από ορισμένες απόψεις. Έτσι για παράδειγμα, εάν μέχρι πριν από δύο- τρεις δεκαετίες ήταν επαρκής η Μέση Εκπαίδευση για μια σχετική επαγγελματική διασφάλιση, σήμερα μετά βίας επαρκεί η Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, ενώ ολοένα αυξανόμενο ρόλο παίζουν και οι μεταπτυχιακές σπουδές. Φυσικά, όσο περισσότερο παρατείνεται ο μέσος χρόνος της εκπαίδευσης, τόσο πιο άνισες γίνονται οι δυνατότητες πρόσβασης για τις οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες. Το αποτέλεσμα είναι η όξυνση της απειλής της ανεργίας για νέους που ήδη δεν έχουν από την οικογένειά τους τα αναγκαία οικονομικά μέσα για να απολαμβάνουν στοιχειώδους οικονομικής εξασφάλισης.

2. Παράλληλα, πρέπει να επισημάνει κανείς ότι η αντιμετώπιση της φτώχειας γίνεται στην εποχή μας ακόμη δυσχερέστερη γιατί έχει αλλάξει η δομή της οικογένειας και έχει δυσχερανθεί η επιτέλεση της αλληλοϋποστηρικτικής λειτουργίας της. Η αύξηση των πυρηνικών οικογενειών (γονείς και τέκνα), όπως άλλωστε και των μονο- γονεϊκών

οικογενειών και η αύξηση της κινητικότητας του πληθυσμού μετά την είσοδό του σε παραγωγική ηλικία, μείωσε τη δυνατότητα στήριξης από τους γονείς προς τα ενήλικα τέκνα αλλά και αντιστρόφως.

3. Μία άλλη εξέλιξη, σε δημογραφικό επίπεδο, συνέβαλε στο να οξυνθεί το φαινόμενο της φτώχειας αν και, αυτή καθ' αυτή, έλαβε χώρα σε προηγούμενες δεκαετίες: η συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα. Το φαινόμενο αυτό δεν είχε ορατές αρνητικές επιπτώσεις ως προς τη φτώχεια στην περίοδο 1950-80, μία περίοδο δηλαδή ταχείας οικονομικής ανάπτυξης και υπήρξε το αποτέλεσμα μεταξύ άλλων, της μεγάλης ζήτησης εργασίας που παρατηρήθηκε στα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα. Σήμερα όμως, που η προσφορά θέσεων εργασίας - και ιδιαίτερα σε θέσεις χαμηλής ή μηδενικής ειδίκευσης - στα αστικά κέντρα υπολείπεται της αύξησης του εργατικού δυναμικού, η διαβίωση των ανέργων σε αστικά κέντρα καθιστά πιο επώδυνες τις συνέπειες της φτώχειας, καθώς στην ύπαιθρο συνήθως ήταν εξασφαλισμένα τα στοιχειώδη μέσα διαβίωσης (όπως στέγη και διατροφή).

4. Τα φαινόμενα όμως αυτά σε επίπεδο οικογένειας και συγκέντρωσης πληθυσμών δεν είναι άγνωστα και σε άλλες δυτικές χώρες. Σε εκείνες όμως, δημιουργήθηκε ένα οργανωμένο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Ένα τέτοιο σύστημα δεν

αναπτύχθηκε κατά τρόπο ολοκληρωμένο στη χώρα μας. Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται απλώς στο ύψος των διατιθέμενων κονδυλίων για την κοινωνική πρόνοια, τα οποία, άλλωστε, συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα των άλλων μεσογειακών χωρών της Ε.Ε. δεν είναι χαμηλά. Το πρόβλημα βρίσκεται πιο πολύ στον τρόπο διάθεσης των κονδυλίων. Το διοικητικό κόστος της κοινωνικής πολιτικής είναι δυσανάλογα μεγάλο με αποτέλεσμα σημαντικό μέρος των πόρων να μη φθάνει ποτέ στους πραγματικούς αποδέκτες τους, που είναι, μεταξύ άλλων, και οι φτωχοί. Οι ίδιοι μάλιστα οι ενδιαφερόμενοι συχνά αγνοούν τα δικαιώματά τους, ενώ αντίθετα τα γνωρίζουν άτομα που δεν έχουν χρεία των επιδομάτων αλλά με διάφορα τεχνάσματα τα λαμβάνουν. Με άλλα λόγια, υπάρχει πρόβλημα υψηλού διοικητικού κόστους αλλά και “απάτης” στο χώρο της κοινωνικής πολιτικής.

5. Εξίσου σημαντική με τις ελλείψεις της προνομιακής πολιτικής είναι η μέχρι σήμερα έλλειψη πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτού καθ’ εαυτού του φαινομένου της φτώχειας. Οι πόροι της κοινωνικής πολιτικής διατίθενται στο πλαίσιο μιας επιδοματικής πολιτικής που αντιμετωπίζει (και όχι επαρκώς) εκ των υστέρων τις συνέπειες της φτώχειας χωρίς να δίνει προοπτική εξόδου από αυτήν, κάτι που θα έπρεπε να είναι άλλωστε και το βασικό ζητούμενο.

6. Τα προβλήματα που εντοπίσαμε στο σύστημα της κοινωνικής πρόνοιας εμφανίζονται και στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης όπου εντοπίζεται μία άλλη σημαντική κατηγορία φτωχών, οι ηλικιωμένοι, είτε ανασφάλιστοι είτε χαμηλο-συνταξιούχοι. Αλλά εκτός από το διοικητικό κόστος και την “απάτη”, υπάρχει εδώ ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα: η χρόνια έλλειψη ασφαλιστικής συνείδησης και η συνακόλουθη εισφοροδιαφυγή. Ήδη έχουμε αρχίσει να ζούμε τις συνέπειες μιας χρόνιας τακτικής, δηλαδή της μη-ασφάλισης ή της υπο-ασφάλισης. Ιδιαίτερα στο χώρο των ελεύθερων επαγγελματιών και βιοτεχνών, η, επί δεκαετίες, μη καταβολή εισφορών ή η υπαγωγή σε χαμηλές και σαφώς ανεπαρκείς ασφαλιστικές κατηγορίες συνέβαλε στο σημερινό φαινόμενο να υπάρχει σημαντικό ποσοστό φτωχών μεταξύ των ηλικιωμένων.

Η απροθυμία σημαντικού ποσοστού πολιτών να ασφαλισθούν σε περιόδους σημαντικής οικονομικής ανάπτυξης όπως οι δεκαετίες 1960-1980 προκειμένου να εξασφαλισθούν για τη μη παραγωγική περίοδο του βίου τους, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια του μηχανισμού των ασφαλιστικών ταμείων να επιβάλει την ασφάλιση και να αποτρέψει την εισφορο-διαφυγή δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει στη σημερινή όξυνση του προβλήματος της φτώχειας μεταξύ των ηλικιωμένων. Δεν είναι άλλωστε άσχετο με όλα αυτά και τη νοοτροπία που αντανακλούν, το ότι μέχρι πρόσφατα μία μεγάλη

κατηγορία του πληθυσμού, οι αγρότες, ήταν πλήρως ανασφάλιστοι, δηλαδή δεν κατέβαλλαν εισφορές και ελάμβαναν αντί συντάξεως, ένα ευτελές βοήθημα.

7. Η προαναφερθείσα όμως αδυναμία του κρατικού μηχανισμού να συλλέξει πόρους πολύτιμους για την κοινωνική πολιτική της χώρας, δεν εντοπίζεται μόνο στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης αλλά χαρακτηρίζει και το φορολογικό μας σύστημα. Το σύστημα αυτό, που θεωρητικά αποτελεί, με την προοδευτικότητα της κλίμακας του φόρου εισοδήματος, τον κατ' εξοχήν μοχλό άντλησης πόρων από τις ευπορότερες ομάδες του πληθυσμού προκειμένου να ενισχυθούν οι ασθενέστερες ομάδες, δεν επιτελεί ικανοποιητικά τον αναδιανεμητικό του ρόλο. Κι αυτό γιατί αφ' ενός στηρίζεται σημαντικά στην έμμεση φορολογία και αφ' ετέρου αδυνατεί να εισχωρήσει στον άδηλο τομέα της οικονομίας, με αποτέλεσμα να μη συλλέγονται οι πόροι που αντιστοιχούν στο πράγματι παραγόμενο εθνικό προϊόν.

8. Δεν πρέπει επίσης να παραγνωρίζεται και η αρνητική επίδραση που ασκούν ορισμένες πτυχές του τρόπου οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας και του ρόλου που παίζει το Κράτος μέσα σε αυτήν. Έτσι για παράδειγμα, το χρηματο-πιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα, δεν επιτέλεσε στον επιθυμητό βαθμό τον αναπτυξιακό του ρόλο καθώς τα δάνεια συχνά δίνονταν με κριτήρια μη αναπτυξιακά.

Κατά παρόμοιο τρόπο, δηλαδή χωρίς μία μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή προοπτική αλλά και ελλείπει μιας κοινωνικής πολιτικής με αντικειμενικά κριτήρια, σπαταλήθηκαν οι σημαντικοί πόροι του Σχεδίου Μάρσαλ.

9. Αξίζει να σημειωθεί και ο ρόλος που έπαιξε η επί δεκαετίες μη πρόσφορη αξιοποίηση των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων της χώρας (άτοκη δέσμευση ή εκτοκισμός με πολύ χαμηλό επιτόκιο στην Τράπεζα της Ελλάδος) που περιόρισε τις δυνατότητες μιας κοινωνικά δίκαιης αξιοποίησης των σημαντικών αυτών χρηματικών πόρων.

10. Αλλά, εάν όσα αναφέραμε μέχρι τώρα αφορούν αιτιώδεις παράγοντες της φτώχειας οι οποίοι είναι ενδογενείς στην χώρα μας, υπάρχουν και δύο εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι με τη σειρά τους συμβάλλουν στην όξυνση του φαινομένου. Ο πρώτος είναι η μείωση της μετανάστευσης των ανέργων και εν γένει των φτωχών Ελλήνων προς το εξωτερικό.

Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις σε χώρες που παραδοσιακά απορροφούσαν μεγάλο ποσοστό οικονομικών μεταναστών από την Ελλάδα (Γερμανία, Βέλγιο, Αυστραλία κ.λπ.) έχουν σαφώς μειώσει τις προοπτικές μιας οικονομικά αποδοτικής μετανάστευσης στις χώρες αυτές, με αποτέλεσμα να έχει εκλείψει η

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ασφαλιστική δικλείδα που στις πρώτες μεταπολεμικές περιόδους (αλλά και παλαιότερα) μείωνε την ανεργία και τη φτώχεια στην Ελλάδα.

Ο δεύτερος παράγων είναι ο αντίστροφος του πρώτου, δηλαδή είναι η αύξηση της εισροής των οικονομικών μεταναστών προς την Ελλάδα οι οποίοι έρχονται συνήθως χωρίς να έχουν εκ των προτέρων διασφαλίσει εργασία και στέγη με αποτέλεσμα να προστίθενται και αυτοί στα φτωχά στρώματα του πληθυσμού και σε ορισμένα επαγγέλματα να δρουν ανταγωνιστικά προς αυτά ως προς την εύρεση εργασίας και τη διαμόρφωση των όρων εργασίας και αμοιβής

1.3 Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της φτώχειας

Η αντιμετώπιση της φτώχειας φαίνεται να απασχολεί ολοένα και περισσότερο τις δυτικές χώρες, στις οποίες η παγκοσμιοποίηση έφερε ανατροπές σε πολλούς τομείς και κυρίως σε κοινωνικές πολιτικές, ενώ η εγκληματικότητα που συνδέεται με τη φτώχεια και τη μετανάστευση έχει λάβει σημαντικές διαστάσεις.

Για την Ελλάδα τα θέματα της φτώχειας την τελευταία περίπου 20ετία καθίστανται όλο και συχνότερα αντικείμενο συζήτησης τόσο στον Τύπο όσο και από τους αρμόδιους

για την οικονομική και κοινωνική πολιτική. Τελευταία πριν από την προκήρυξη εκλογών απετέλεσε αντικείμενο εντόνου αντιπαραθέσεως.

Ταυτόχρονα έχει γίνει πλέον συστηματική τεκμηρίωση και ανάλυση αρκετών διαστάσεων αυτών των φαινομένων. Η εκτεταμένη ανισότητα και φτώχεια είναι όχι μόνο κοινωνικά απαράδεκτα φαινόμενα αλλά και βλαβερά για την οικονομική ευημερία και ανάπτυξη της χώρας. Υποθάλπουν τις κοινωνικές αντιπαραθέσεις, υποσκάπτουν την κοινωνική συνοχή, από ένα σημείο και πέρα επιβαρύνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα, ενώ ενισχύουν πιθανές σπατάλες πόρων και είναι ασυμβίβαστες με την αρχή των ίσων ευκαιριών. (Γεωργακόπουλος Θεόδωρος, Καραγιώργας Σάκης, Καραντίνος Δημήτρης, 1999)

2. Φτώχεια στην Ελλάδα

2.1 Βασικές τάσεις

Η υιοθέτηση ενός εξαιρετικά φιλόδοξου εμπροσθοβαρούς προγράμματος λιτότητας το 2010 και η επακόλουθη ύφεση που μαστίζει την ελληνική οικονομία έδωσαν

το έναυσμα για ένα πλήθος από μελέτες οι οποίες επιχειρούν να αποτιμήσουν τον αντίκτυπο της κρίσης στη φτώχεια στην Ελλάδα. Οι Leventietal. (2010) εστιάζουν στη σύγκριση μεταξύ πολιτικών το 2009 και το 2010. Χρησιμοποίησαν το πολυεθνικό υπόδειγμα μικρο-προσομοίωσης φορολογικών παροχών EUROMOD11 για να μελετήσουν τον αντίκτυπο κάθε μέτρου της πολιτικής λιτότητας στη φτώχεια και την ανισότητα.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους η εφαρμογή πολιτικών λιτότητας το 2010 μείωσε το διάμεσο εισόδημα στην Ελλάδα κατά 2,4% και οδήγησε στην αύξηση του ποσοστού φτώχειας κατά 2,7 ποσοστιαίες μονάδες, στο 23,1%. Διαπίστωσαν επίσης ότι εκείνοι που θα πλήττονταν περισσότερο ήταν οι ηλικιωμένοι, οι άνεργοι και τα νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας.

Σε μια πιο πρόσφατη μελέτη οι Ματσαγγάνης & Λεβέντη (2013) ανέλυσαν την ανατομία της φτώχειας στην Ελλάδα με τη χρήση του υποδείγματος EUROMOD, βασισμένοι στην έρευνα EU-SILC 2010 (για τα εισοδήματα του 2009) και παρουσίασαν ποσοστά φτώχειας με τη χρήση μιας κυμαινόμενης και μιας σταθερής γραμμής φτώχειας. Σύμφωνα με τα ευρήματά τους η σχετική φτώχεια στην Ελλάδα (κατώφλι 60%) αυξήθηκε το 2013 –αν και λιγότερο από όσο αναμενόταν βάσει της εκτίμησης της μελέτης

Leventietal. (2010)– και έφτασε στο 22,3% από 19,4% το 2009. Βρήκαν επίσης ότι την περίοδο 2009-2013 τα ποσοστά φτώχειας για τους άνδρες αυξήθηκαν περισσότερο από εκείνα των γυναικών.

Πρέπει ωστόσο να αναφέρουμε ότι, όπως είδαμε προηγουμένως, τα ποσοστά σχετικής φτώχειας για τις γυναίκες ήταν υψηλότερα από εκείνα των ανδρών. Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης οι άνεργοι είναι εκείνοι που αντιμετωπίζουν το υψηλότερο ποσοστό φτώχειας. Οι συγγραφείς βρήκαν επίσης ότι τα ποσοστά σχετικής φτώχειας για τους νέους ηλικίας από 18 έως 29 ετών αυξήθηκαν περισσότερο από οιασδήποτε άλλης ηλικιακής ομάδας (πάνω από 7 ποσοστιαίες μονάδες).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μόνη ηλικιακή ομάδα για την οποία η σχετική φτώχεια μειώθηκε ήταν οι ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών, καθώς οι χαμηλές συντάξεις περικόπηκαν λιγότερο από ό,τι οι μισθοί. Ωστόσο, παρότι φαίνεται να επηρεάζεται λιγότερο από τη χρηματική φτώχεια, αυτή η ηλικιακή ομάδα είναι πιθανό να έχει πληγεί δυσανάλογα από μειώσεις στις κοινωνικές υπηρεσίες και/ή σε επιδόματα σε είδος, όπως φάρμακα και γενικά επιδόματα υγείας.

Εάν επιλέξουμε ένα σταθερό κατώφλι φτώχειας η εικόνα αλλάζει τελείως. Χρησιμοποιώντας ένα σταθερό κατώφλι φτώχειας στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου

εισοδήματος του 2009 (προσαρμοσμένου για πληθωρισμό) οι Ματσαγγάνης & Λεβέντη (2013) διαπιστώνουν δραματική αύξηση στο ποσοστό φτώχειας το οποίο για το σύνολο του πληθυσμού φτάνει στο 44% το 2013. Η ομάδα που έχει πληγεί περισσότερο από την κρίση είναι οι άνεργοι: το ποσοστό φτώχειας τους φτάνει το 2013 το σοκαριστικό 71,9%· υψηλό ποσοστό φτώχειας –55% το 2013– αντιμετωπίζουν και οι αυταπασχολούμενοι. Επίσης οι νέοι και πιο συγκεκριμένα η ηλικιακή ομάδα 0-17 ετών αλλά και οι ηλικίες 18-19 ετών πλήττονται δυσανάλογα (από 23,4% και 19,6% το 2009 σε 48,6% και 50,8% αντιστοίχως το 2013).

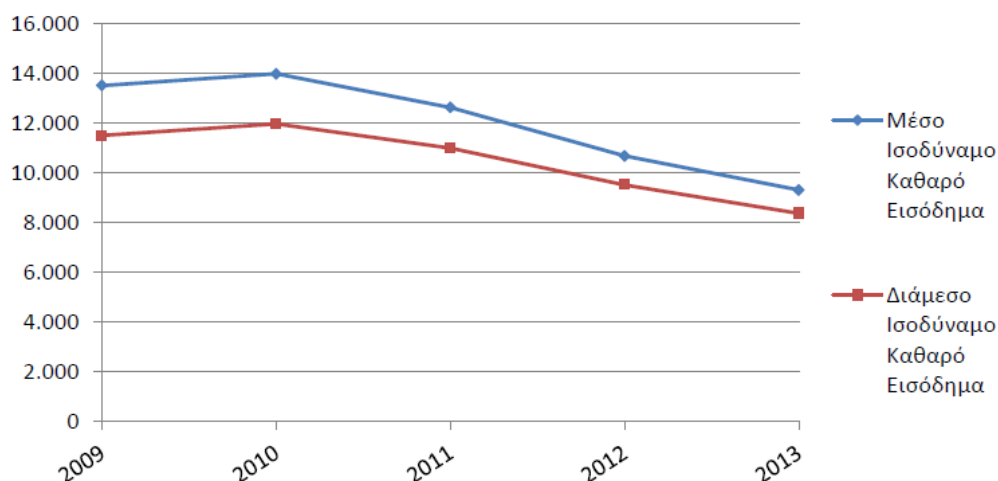
Επιπροσθέτως, υπάρχει σημαντική επιδείνωση των κοινωνικών συνθηκών όσων ζουν στην Αθήνα σε σύγκριση με εκείνους που κατοικούν στα προάστια και στην ύπαιθρο. Τέλος, οι συγγραφείς εκτίμησαν έναν δείκτη ακραίας φτώχειας βασισμένοι σε ένα καλάθι βασικών αγαθών και διαπίστωσαν δραματική αύξηση της ακραίας φτώχειας, η οποία για το σύνολο του πληθυσμού έφτασε το 14% το 2013, από 2,2% που ήταν το 2009. Και ως προς αυτόν τον δείκτη εκείνοι που έχουν πληγεί δυσανάλογα είναι οι νέοι, οι άνεργοι και όσοι ζουν στην Αθήνα.

Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνονται στο σύνολό τους από πιο πρόσφατα δεδομένα και από τη δική μας ανάλυση. Χρησιμοποιώντας δεδομένα για το καθαρό

εισόδημα βλέπουμε ότι, ενώ υπήρχε μια ελαφρά αύξηση το 2009 (εισοδήματα του 2008 όταν, όπως προαναφέρθηκε, η κρίση δεν είχε ακόμη γίνει αισθητή στην Ελλάδα), τόσο το μέσο όσο και το διάμεσο εισόδημα στην Ελλάδα επιδεινώθηκαν μεταξύ 2010 και 2013 με το πρώτο να μειώνεται από 13.974 ευρώ το 2010 (εισοδήματα του 2009) σε 9.303 ευρώ το 2013 (εισοδήματα του 2012) και το δεύτερο από 11.963 ευρώ το 2010 σε 8.371 ευρώ το 2013.

Μέσο και διάμεσο καθαρό εισόδημα, Ελλάδα (€, 2009-2013)

Πηγή: Eurostat

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Βλέπουμε επομένως ότι κατά την πρώτη τετραετία της κρίσης το μέσο και το διάμεσο καθαρό εισόδημα μειώθηκαν κατά 33,4% και κατά 30% αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα η μείωση του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος από το ένα έτος στο άλλο ήταν 9,6% το 2011, 15,5% το 2012 και 13% το 2013. Οι αριθμοί για το διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα ήταν 8,2%, 13,4% και 12% αντίστοιχα.

Η οικονομική και κοινωνική επιδείνωση των τελευταίων ετών οδήγησε σε συνδυασμό με τις συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης πολλούς συμπολίτες μας στο οικονομικό και κοινωνικό περιθώριο. Δεν καλύπτονται βασικές ανάγκες τους και έχουν κάθε λόγο να διεκδικούν με δυναμικό τρόπο την άμεση και ουσιαστική βελτίωση της κατάστασης τους.

Τα τελευταία χρόνια το ποσοστό της φτώχειας στην Ελλάδα, δηλαδή το ποσοστό των ανθρώπων που έχουν εισόδημα μικρότερο από το 60% του μέσου εισοδήματος, ακολουθεί ανοδική πορεία. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι γινόμαστε φτωχότεροι. Διότι, αν τα εισοδήματα όσων βρίσκονται στην παραγωγική διαδικασία αυξάνονται ταχύτερα απ' ότι στο παρελθόν, τότε το μέσο εισόδημα ανεβαίνει και αναπόφευκτα ο αριθμός όσων έχουν εισόδημα κάτω από το 60% του μέσου εισοδήματος μεγαλώνει.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κατά κύριο λόγο οι συνταξιούχοι, οι οποίοι, ως επί το πλείστον, εισπράττουν πενιχρές συντάξεις. Και επειδή είμαστε μια γερασμένη χώρα, το φαινόμενο αυτό εντείνεται. Βεβαίως, όσο η συνοχή της ευρύτερης οικογένειας παραμένει ισχυρή τα πραγματικά προβλήματα θα είναι περιορισμένα. Η Ελλάδα, μαζί με τις άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου και την Ιρλανδία, εμφανίζει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας στην Ε.Ε., που υπερβαίνει το 20%.

Στην Ελλάδα, επίσης, αντίθετα με άλλες χώρες, η μεγάλη ηλικία αποτελεί τον σοβαρότερο επιβαρυντικό παράγοντα κινδύνου φτώχειας. Η διαφορά του σχετικού ποσοστού από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο είναι πολύ μεγάλη: 28,1% στην Ελλάδα έναντι 17% στην ΕΕ-25 το 2003. Όμως, επανερχόμενοι στο πρόβλημα της στατιστικής αποτύπωσης μιας κατάστασης και χωρίς να θέλουμε σε καμία περίπτωση να υποβαθμίσουμε τα όντως υπαρκτά προβλήματα, πρέπει ταυτόχρονα να σημειώσουμε ότι οι φτωχοί και οι ηλικιωμένοι στην Ελλάδα μένουν σε δικό τους σπίτι σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι στη υπόλοιπη Ευρώπη.

Το ποσοστά φτώχειας θα εμφανιζόταν σαφώς χαμηλότερο αν συνυπολογιζόταν παράγοντες όπως η ιδιοκατοίκηση (το ποσοστό θα μειωνόταν κατά 3%), ο αριθμός των ηλικιωμένων σε γηροκομεία, το αδήλωτο εισόδημα των μεταναστών (οι οποίοι ξεπερνούν

το 10% του εργατικού δυναμικού), το μεγάλο ποσοστό αυτοαπασχόλησης και η μεγάλη έκταση της παραοικονομίας.

Σε κάθε περίπτωση συγκριτικής ανάλυσης, θα πρέπει να τονίζεται ο κρίσιμος ρόλος που παίζουν τα ισχυρά οικογενειακά και συγγενικά δίκτυα για το επίπεδο κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου, έναντι άλλων, περισσότερο θεσμοθετημένων καθεστώτων κοινωνικής πρόνοιας (Τράντας Ν., 2004).

Βεβαίως είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει τη χειρότερη επίδοση στην Ευρώπη όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της κοινωνικής πολιτικής. Ο δείκτης αποτελεσματικότητας των κοινωνικών παροχών κυμαίνεται στο 13 όταν ο μέσος όρος της ΕΕ-15 είναι 37,5% (Eurostat, 2004).

Σύμφωνα με το άρθρο του δημοσιογράφου Γιώργου Κύρτσου (2009, 10) οι υπερβολικές διεκδικήσεις ήταν ο κανόνας των περασμένων τετραετιών. Ξαφνικά διαπιστώσαμε ότι υπάρχει τεράστιος αριθμός εργαζομένων που αμείβονται κάτω από τα όρια που προσδιορίζουν οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και είναι ανασφάλιστοι, στο έλεος μιας αδίστακτης εργοδοσίας.

Διαπιστώσαμε επίσης ότι υπάρχουν στο δημόσιο ένα σωρό συμβασιούχοι που πληρώνονται με καθυστέρηση 6, 9 και 12 μηνών, παρά το γεγονός ότι ανήκουν στην κατηγορία των λεγόμενων μη προνομιούχων και τα φέρνουν δύσκολα βόλτα. Χιλιάδες συνταξιούχοι πρέπει να περιμένουν μεγάλο χρονικό διάστημα για την καταβολή του εφάπαξ, άλλοι αγωνιούν για την ίδια τη σύνταξη, ενώ το επίπεδο ιατροφαρμακευτικής τους περίθαλψης πέφτει συνεχώς.

Μετά από δεκαετίες αρκετά δυναμικής οικονομικής ανάπτυξης, που συνδυάστηκε με υπερβολικές διεκδικήσεις, μισός περίπου πληθυσμός της Ελλάδας δίνει μάχη για να επιβάλει το σεβασμό των βασικών οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του. Ο Γιάννης Γρηγορίου, Κοινωνιολόγος και πρόεδρος της One Earth σε συνέντευξη του αναφέρει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των φτωχών στη χώρα μας καταλαμβάνουν άτομα τρίτης ηλικίας και άτομα προερχόμενα από τις λεγόμενες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι τα άτομα με αναπηρία, μονογονεϊκές οικογένειες, κλπ.

Η φτώχεια στην Ελλάδα δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτή που βιώνουν οι πληθυσμοί των αναπτυσσόμενων χωρών. Υπάρχει διαφορά στο να ζεις με λίγα χρήματα και να βιώνεις τον κοινωνικό αποκλεισμό γιατί με το να πεθαίνεις δεν έχεις καθαρό νερό και επαρκή τροφή. Μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας και παραμεθόριες περιοχές

αποκτούν τριτοκοσμικά χαρακτηριστικά. Η εξέλιξη αυτή έχει σημαντικές συνέπειες για την οικονομία, την κοινωνία, αλλά και για τη διεθνή θέση της Ελλάδας.

Δεν μπορεί να υπάρξει ποιοτική τουριστική ανάπτυξη ούτε καν σωστή οργάνωση των αστικών κέντρων με διάφορες συμμορίες μεταναστών, λαθρομεταναστών να δρουν ανεξέλεγκτα. Άλλοι καταλαμβάνουν τις διασταυρώσεις των οδών, άλλοι τα πεζοδρόμια και τις πλατείες των πιο εμπορικών περιοχών, ενώ οι πιο αδίστακτοι οργανώνουν το εμπόριο ναρκωτικών και γυναικών σε μεγάλη κλίμακα, για λίγα χρήματα.

Η Ελλάδα κινδυνεύει να βυθιστεί σε ένα τριτοκοσμικού τύπου αιματηρό χάος λόγω φτώχειας. Σύμφωνα με στοιχεία το επίπεδο φτώχειας στην Ελλάδα είναι από υψηλότερα στην ευρωπαϊκή ένωση και αγγίζει το 21%, δηλαδή 2,2 εκατομμύρια άτομα. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι όλοι αυτοί οι πολίτες ζουν με εισόδημα που αντιστοιχεί σε λιγότερο του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος. Αν η ελληνική οικονομία συνέχιζε να βαδίζει και να αναπτύσσεται στο περιβάλλον που είχε διαμορφωθεί τα τελευταία 15 χρόνια, οι ανησυχίες για την εξάπλωση της φτώχειας θα ήταν συγκρατημένες. Ωστόσο τον τελευταίο χρόνο και ιδιαίτερα από τις αρχές του 2008 το σκηνικό που είχαμε συνηθίσει έχει αλλάξει άρδην. Η τιμή του πετρελαίου οδεύει προς τα 150 δολάρια το βαρέλι και όλα δείχνουν ότι δεν πρόκειται να επιστρέψει σε διψήφιο αριθμό. Ευκολότερα θεωρείται ότι

θα πλησιάσει τα 200 δολάρια παρά τα 100 δολάρια το βαρέλι. Στα ύψη έχουν εκτιναχθεί και οι τιμές των πρώτων υλών και των τροφίμων, καθώς πλέον η κερδοσκοπία έχει τον πρώτο λόγο και στις αγορές αυτές..

Η άνοδος των τιμών έχει επαναφέρει στις οικονομίες του πλανήτη το φάντασμα του πληθωρισμού, που κατατρώει το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών, ενώ την ίδια στιγμή η κρίση στις μεγάλες οικονομίες του πλανήτη, όπως στις ΗΠΑ και στην ευρωζώνη, έχει επηρεάσει και θα συνεχίσει να επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Όλα αυτά δημιουργούν ένα μείγμα που επαναφέρει στην ελληνική καθημερινή πραγματικότητα το ερώτημα αν και κατά πόσον η φτώχεια αποτελεί πλέον εν δυνάμει απειλή για την Ελλάδα. Όλα αυτά δημιουργούν ένα μείγμα που επαναφέρει στην ελληνική καθημερινή πραγματικότητα το ερώτημα αν και κατά πόσον η φτώχεια αποτελεί πλέον εν δυνάμει απειλή για την Ελλάδα .

Το αίσθημα ανασφάλειας που καταλαμβάνει τους Έλληνες τον τελευταίο καιρό έχει τις ρίζες του στη βαθύτερη αγωνία των ευνομούμενων πολιτών οποιασδήποτε δημοκρατικής χώρας: ότι κάποιος θα τους στερήσει τα κεκτημένα. Δηλαδή την τάξη, την περιουσία, τη ζωή. Για όλα τα παραπάνω υπάρχουν -και- πολιτικές ευθύνες, οι οποίες θα αποδοθούν στην καλύτερη περίπτωση από τους ψηφοφόρους και στη χειρότερη από την

ιστορία. Αφήνοντας αυτές στην άκρη όμως, είναι ζωτικής σημασίας σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο να μην επιτρέψουμε στην ανασφάλεια και τη φτώχεια να εδραιωθούν στις σκέψεις μας και να την αφήσουμε έξω από τις ενέργειες μας. Ειδάλλως, η πορεία μας θα είναι δραματική. Αφού θα έχουμε καλλιεργήσει βαθιά την καχυποψία και την εχθρότητα απέναντι σε οποιονδήποτε διαφέρει από εμάς – στην όψη, στο θρήσκευμα, στην ιδεολογία – θα τη στρέψουμε ο ένας ενάντια στον άλλο, θα τη βάλουμε στις οικογένειες μας, στις δουλειές μας, στις σχέσεις μας. Θα τιμωρούμε εκ προοιμίου και χωρίς να στοιχειοθετείτε «κατηγορία» τις πανταχού παρούσες σκιές εχθρών, που θα μοιάζουν τρομακτικά με εμάς τους ίδιους (Στέβη Μ., 2009).

Λόγω των παρατηρούμενων οικονομικών, δημογραφικών και κοινωνικών αλλαγών, τα θέματα διανομής και αναδιανομής του εισοδήματος, καθώς και της φτώχειας, δεν παύουν ποτέ να απασχολούν τους πολίτες είτε επειδή προσπαθούν να τα τεκμηριώσουν και να τα ερμηνεύσουν, είτε ερευνώντας για τις επιδράσεις της οικονομικής πολιτικής σε αυτά τα μεγέθη. Από το τέλος περίπου του 1970 έχει αρχίσει η στασιμότητα στην οικονομία της χώρας μας. Οι έντονες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες είναι πραγματικότητα σε χώρες όλων των πολιτικών χρωματισμών και βρίσκονται σε όλα τα στάδια ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό δεν είναι μόνο αποτέλεσμα έλλειψης πόρων, αλλά κυρίως έλλειψης βούλησης, αμέλειας και διακρίσεων που διαπράττουν κυβερνήσεις αλλά

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

και διεθνή οικονομικά ιδρύματα όπως η Παγκόσμια Τράπεζα. Το «κραχ» του 1929 οδήγησε στο κλείσιμο 9.000 τραπεζών και προκάλεσε την υποχώρηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά 35% και εκτόξευσε προσωρινά το ποσοστό ανεργίας πάνω από το 30%. Με βάση τις προγνώσεις των ειδικών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου οι εκτιμήσεις για την Ελλάδα κάνουν λόγο για υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης από 3,5% το 2008 σε 2% το 2009. Επειδή οι ειδικοί έχουν αποκτήσει την τάση να διαφεύδονται συνεχώς από τις αρνητικές εξελίξεις δεν μπορούμε να αποκλείσουμε μια ακόμη πιο δύσκολη πορεία της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Ήδη οι πρώτες συνέπειες της διεθνούς κρίσης είναι μαζί μας. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης καταρρέει, με αποτέλεσμα να υιοθετούν οι καταναλωτές μια πολύ προσεκτική στάση ακόμη και στην «σπάταλη» Ελλάδα (Κύρτσος Γ., 2009).

Η άνοδος των τιμών έχει επαναφέρει στις οικονομίες του πλανήτη το φάντασμα του πληθωρισμού, που κατατρώνει το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών, ενώ την ίδια στιγμή η κρίση στις μεγάλες οικονομίες του πλανήτη, όπως στις ΗΠΑ και στην ευρωζώνη, έχει επηρεάσει και θα συνεχίσει να επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Όλα αυτά δημιουργούν ένα μείγμα που επαναφέρει στην ελληνική καθημερινή πραγματικότητα το ερώτημα αν και κατά πόσον η φτώχεια αποτελεί πλέον εν δυνάμει απειλή για την Ελλάδα. Όλα αυτά δημιουργούν ένα μείγμα που επαναφέρει στην

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ελληνική καθημερινή πραγματικότητα το ερώτημα αν και κατά πόσον η φτώχεια αποτελεί πλέον εν δυνάμει απειλή για την Ελλάδα .

Το αίσθημα ανασφάλειας που καταλαμβάνει τους Έλληνες τον τελευταίο καιρό έχε τις ρίζες του στη βαθύτερη αγωνία των ευνομούμενων πολιτών οποιασδήποτε δημοκρατικής χώρας: ότι κάποιος θα τους στερήσει τα κεκτημένα. Δηλαδή την τάξη, την περιουσία, τη ζωή. Για όλα τα παραπάνω υπάρχουν -και- πολιτικές ευθύνες, οι οποίες θα αποδοθούν στην καλύτερη περίπτωση από τους ψηφοφόρους και στη χειρότερη από την ιστορία. Αφήνοντας αυτές στην άκρη όμως, είναι ζωτικής σημασίας σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο να μην επιτρέψουμε στην ανασφάλεια και τη φτώχεια να εδραιωθεί στις σκέψεις μας και να την αφήσουμε έξω από τις ενέργειες μας.

Ειδάλλως, η πορεία μας θα είναι δραματική. Αφού θα έχουμε καλλιεργήσει βαθιά την καχυποψία και την εχθρότητα απέναντι σε οποιονδήποτε διαφέρει από εμάς – στην όψη, στο θρήσκευμα, στην ιδεολογία – θα τη στρέψουμε ο ένας ενάντια στον άλλο, θα τη βάλουμε στις οικογένειες μας, στις δουλειές μας, στις σχέσεις μας. Θα τιμωρούμε εκ προοιμίου και χωρίς να στοιχειοθετείτε «κατηγορία» τις πανταχού παρούσες σκιές εχθρών, που θα μοιάζουν τρομακτικά με εμάς τους ίδιους (Στέβη Μ. 2009).

Λόγω των παρατηρούμενων οικονομικών, δημογραφικών και κοινωνικών αλλαγών, τα θέματα διανομής και αναδιανομής του εισοδήματος, καθώς και της φτώχειας, δεν παύουν ποτέ να απασχολούν τους πολίτες είτε επειδή προσπαθούν να τα τεκμηριώσουν και να τα ερμηνεύσουν, είτε ερευνώντας για τις επιδράσεις της οικονομικής πολιτικής σε αυτά τα μεγέθη. Από το τέλος περίπου του 1970 έχει αρχίσει η στασιμότητα στην οικονομία της χώρας μας.

Οι έντονες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες είναι πραγματικότητα σε χώρες όλων των πολιτικών χρωματισμών και βρίσκονται σε όλα τα στάδια ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό δεν είναι μόνο αποτέλεσμα έλλειψης πόρων, αλλά κυρίως έλλειψης βούλησης, αμέλειας και διακρίσεων που διαπράττουν κυβερνήσεις αλλά και διεθνή οικονομικά ιδρύματα όπως η Παγκόσμια Τράπεζα.

Το «κραχ» του 1929 οδήγησε στο κλείσιμο 9.000 τραπεζών και προκάλεσε την υποχώρηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά 35% και εκτόξευσε προσωρινά το ποσοστό ανεργίας πάνω από το 30%. Με βάση τις προγνώσεις των ειδικών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου οι εκτιμήσεις για την Ελλάδα κάνουν λόγο για υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης από 3,5% το 2008 σε 2% το 2009.

Επειδή οι ειδικοί έχουν αποκτήσει την τάση να διαψεύδονται συνεχώς από τις αρνητικές εξελίξεις δεν μπορούμε να αποκλείσουμε μια ακόμη πιο δύσκολη πορεία της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Ήδη οι πρώτες συνέπειες της διεθνούς κρίσης είναι μαζί μας. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης καταρρέει, με αποτέλεσμα να υιοθετούν οι καταναλωτές μια πολύ προσεκτική στάση ακόμη και στην «σπάταλη» Ελλάδα (Κύρτσος Γ., 2009).

2.2 Υπολογισμός της φτώχειας

Το όριο της φτώχειας υπολογίζεται σε 60% του διάμεσου εθνικού εισοδήματος κάθε χώρας. Έτσι στην Ελλάδα το όριο για ένα νοικοκυριό με δύο παιδιά υπολογίζεται σε 11.431 μονάδες αγοραστικής δύναμης, ενώ το μέσω επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φτάνει τις 17.332 μονάδες. Πρέπει να σημειωθεί ότι το όριο της φτώχειας δεν έχει απόλυτη τιμή, αλλά υπολογίζεται κάθε χρόνο με βάση το εθνικό εισόδημα. Σύμφωνα με μια σχετική μελέτη που αξιολογεί όλα τα εθνικά σχέδια δράσης για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό η Ελλάδα έρχεται πρώτη με τον υψηλότερο δείκτη φτώχειας μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή συμπέρανε πως το 20% του πληθυσμού της Ελλάδας και κυρίως ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως είναι οι άνεργοι, οι μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες και οι ηλικιωμένοι, απειλούνται από τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ ο μέσος όρος στις υπόλοιπες κοινοτικές χώρες είναι κατά πέντε μονάδες μικρότερος. Όμως η Κομισιόν παρατηρεί πως υπάρχει στη χώρα μας σημαντική αύξηση των κοινωνικών δαπανών σε σχέση προς το ΑΕΠ με παράλληλη βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών και αύξηση του ρυθμού απασχόλησης.

2.3 Επιπτώσεις στην Ελλάδα

Σύμφωνα με μια έρευνα που δημοσιεύθηκε στην ΑΥΓΗ στις 25/2/2008, οι κοινωνικές πολιτικές έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υγεία των πολιτών. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει η Κομισιόν, το ποσοστό των Ελλήνων που δεν επισκέπτονται γιατρό ή δεν έχουν φαρμακευτική αγωγή εξαιτίας της τιμής των επισκέψεων, των φαρμάκων, των μεγάλων αποστάσεων που βρίσκονται από τα νοσοκομεία ή τέλος των μεγάλων προθεσμιών αναμονής για να εξασφαλίσουν ένα ραντεβού είναι στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα συγκριτικά με τις τους άλλους κοινοτικούς λαούς πολύ υψηλό (8,5% στους πολύ φτωχούς και μόλις 0,8% στους διαθέτοντες ικανοποιητικά εισοδήματα).

Τέλος, η Κομισιόν στην ίδια πάντα έκθεσή της καταγράφει μία γενική αύξηση του ποσοστού των ηλικίας 55-64 ετών που συνεχίζουν να εργάζονται και δεν βγαίνουν στη σύνταξη. Ειδικά στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό που ήταν το 2000 της τάξης του 39% αυτής της ηλικιακής ομάδας αυξήθηκε το 2006 στο 42,3% (μέσος κοινοτικός όρος 36,9% - 43,5% αντίστοιχα).

2.4 Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα

Το φαινόμενο της φτώχειας και τις διαστάσεις του έχει απασχολήσει πληθώρα ερευνητών στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, τις τελευταίες δεκαετίες. Υπάρχουν μελέτες που εστιάζουν στην ανάλυση του προβλήματος της φτώχειας για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά ή οι κάτοικοι συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών (όπως παραδείγματος χάριν αναφέρονται στις έρευνες του Μπούζα, 1990, 2006, και του Μητράκου, 2008).

Οι έρευνες αυτές βασίζονται σε διάφορες πηγές δεδομένων, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών και το Ευρωπαϊκό Πάνελ Νοικοκυριών (ECHP). Ορισμένες χρησιμοποιούν στοιχεία καταναλωτικών δαπανών ,άλλες στοιχεία διαθέσιμου εισοδήματος (με ή χωρίς τεκμαρτά εισοδήματα) και κάποιες

άλλες χρησιμοποιούν μη χρηματικά στοιχεία συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών (Δαφέρμος κ.α., 2008).

Σε αυτές τις έρευνες μελετώνται ερωτήματα και παράμετροι, οι σημαντικότερες εκ των οποίων σχετίζονται με το επίπεδο, τη δομή, τους προσδιοριστικούς παράγοντες και τη διαχρονική μεταβολή της φτώχειας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα και αναφορικά με τη διαχρονική μεταβολή, είναι σημαντικό να διακρίνουμε την απόλυτη από την σχετική φτώχεια, και τις αντίστοιχες μεταβολές τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2013) έχοντας ως έτος αναφοράς το 2011, όπου ο κίνδυνος της φτώχειας ορίζεται με βάση το όριο του 60% του διάμεσου εθνικού εισοδήματος, το όριο της φτώχειας ανέρχεται στα 6.591[€] για ένα άτομο κατά το 2011, 10.985[€] για ένα νοικοκυριό με δύο ανήλικα παιδιά και δύο εργαζόμενους γονείς.

Με βάση τα αποτελέσματα των σημαντικότερων ερευνών, όπως του Μπούζα (1990), Μητράκο (2008) η απόλυτη φτώχεια στην Ελλάδα μειώθηκε δραματικά κατά την τριακονταετία από το 1980 ως το 2010. Αναφορικά με τη σχετική φτώχεια, οι παραπάνω έρευνες έδειξαν ότι παρατηρήθηκε μείωση μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, ενώ από τότε οι διακυμάνσεις ήταν σχετικά μικρές (Μπούζας, 2006). Όσον αφορά στη δομή της φτώχειας, οι παραπάνω έρευνες δείχνουν ότι για τις περισσότερες ομάδες υψηλού

κινδύνου φτώχειας δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις τις τελευταίες δεκαετίες. Παρόλα αυτά, η συνεισφορά των ομάδων αυτών στη διαμόρφωση του συνολικού επιπέδου φτώχειας έχει αλλάξει σημαντικά κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, κυρίως εξαιτίας των μεταβολών στη σύνθεση του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, οι ομάδες υψηλού κινδύνου φτώχειας είναι κατά κύριο λόγο τα αγροτικά νοικοκυριά, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, τα μέλη νοικοκυριών με άνεργο υπεύθυνο και τα νοικοκυριά με πολλά παιδιά και οι μονογονεϊκές οικογένειες.

Τα πρώτα χρόνια (δηλαδή από τα τέλη της δεκαετίας του 1970) η φτώχεια ήταν κυρίως πρόβλημα των αγροτικών περιοχών. Αντίθετα, με την πορεία των ετών μετεξελίσσεται σε πρόβλημα κυρίως των ηλικιωμένων. Αυτά τα αποτελέσματα επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό και από οικονομετρικές αναλύσεις της πιθανότητας φτώχειας (Tsakloglou&Panopoulou, 1998). Φτώχεια ανά τύπο νοικοκυριού και εργασιακή κατάσταση. Είναι γεγονός πως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική κατάσταση των ατόμων, και άρα και τα ευρύτερα επίπεδα της φτώχειας, είναι το μέγεθος και η σύνθεση του νοικοκυριού τους.

Στο τέλος της προηγούμενης δεκαετίας, δηλαδή ως το 2010, στην Ελλάδα το ποσοστό φτώχειας έφτανε 23% για τα νοικοκυριά με παιδιά ,σε αντίθεση με το 18% για

τα νοικοκυριά χωρίς παιδιά, ενώ αντίστοιχα τα ποσοστά ήταν 17% και 15% για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, το ποσοστό φτώχειας των μονογονεϊκών οικογενειών στο τέλος του 2010 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 34% ενώ ως προς τη διαχρονική εξέλιξη του εν μέσω της δεκαετίας αυτής, το ανώτατο σημείο(44%) εμφανίζεται το 2005. Αντίστοιχα, το ποσοστό φτώχειας των πολυτέκνων οικογενειών, ανήλθε στην Ελλάδα κατά το τελευταίο έτος της περιόδου αυτής(δηλαδή στο τέλος της περασμένης δεκαετίας ως το τέλος του 2009) στο 30%, σε αντίθεση με το 20% για το συνολικό πληθυσμό της Ελλάδας και πολύ παραπάνω από το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην προαναφερθείσα πενταετία οι οικογένειες αυτές είχαν τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας το 2006 (38%).

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η κατανομή των φτωχών ανά τύπο νοικοκυριού διαφοροποιείται μεταξύ των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη, στην Ελλάδα, υπάρχει υψηλό ποσοστό μονογονεϊκών και πολύτεκνων οικογενειών που δεν συνεπάγεται με το ενδεχόμενο να βρίσκονται σε υψηλά ποσοστά ορίων φτώχειας. Παρά το γεγονός ότι έχει διαπιστωθεί το ποσοστό φτώχειας των μονογονεϊκών οικογενειών, συμβάλλει λιγότερο στη συνολική φτώχεια (περίπου 3%) και είναι πολύ χαμηλότερο από εκείνο που φαίνεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (8-10% στις Σκανδιναβικές χώρες, στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο), παρατηρείται ότι στο τέλος του 2010 το 33% των

μονογονεϊκών οικογενειών βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ για παράδειγμα στις Σκανδιναβικές χώρες το αντίστοιχο ποσοστό των παραπάνω οικογενειών που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας κυμαίνεται από 5-8%.

Η θέση στην αγορά εργασίας των μελών των νοικοκυριών είναι επίσης ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τη διαμόρφωση της φτώχειας, αν και δεν είναι απαραίτητη η άμεση σύνδεση μεταξύ τους. Αυτό εξάλλου αποδεικνύεται και από την κατάσταση στην Ελλάδα, όπου το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας εξακολουθεί να είναι σχετικά υψηλό ακόμη και για εκείνα που εργάζονται, ενώ παράλληλα η έλλειψη εργασίας αποτελεί τον κύριο παράγοντα κινδύνου φτώχειας για τα νοικοκυριά με παιδιά. Σε κάθε περίπτωση, η ποιοτική απασχόληση για τα μέλη των νοικοκυριών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την απομάκρυνση του κινδύνου της φτώχειας.

Χώρες με χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία έχουν υψηλά ποσοστά φτώχειας, ενώ τα ποσοστά αυτά είναι σαφώς χαμηλότερα στις χώρες με υψηλά ποσοστά απασχόλησης, όπως η Σουηδία, Δανία, Ολλανδία, Αυστρία, Φιλανδία και Γερμανία. Από την άλλη μεριά, υπάρχουν κάποιες ευρωπαϊκές χώρες, όπως για παράδειγμα είναι η Πορτογαλία, η Μεγάλη Βρετανία και η Ιρλανδία,

όπου εμφανίζουν σχετικά υψηλά ποσοστά φτώχειας παρά το γεγονός ότι υπάρχουν και υψηλά ποσοστά απασχόλησης.

Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι η ένταξη των μελών του νοικοκυριού στην αγορά εργασίας είναι μεν η αναγκαία συνθήκη για την καταπολέμηση της φτώχειας δεν είναι όμως και η ικανή συνθήκη, καθώς σε πολλές περιπτώσεις η εργασία τους δεν τους παρέχει το απαραίτητο εισόδημα και τις απαιτούμενες συνθήκες εργασίας (Μητράκος, 2008). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η Περιστερά (2009) αναφέρει και τα παρακάτω στοιχεία. Στην Ελλάδα το τμήμα εκείνο του πληθυσμού που αντιμετωπίζει υψηλή φτώχεια είναι, οι άνεργοι. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία του 2009 αναφέρεται ότι το 35% της ομάδας αυτής τοποθετείται κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 42%. Μάλιστα, τα ποσοστά αυτά είναι σημαντικά υψηλότερα στους άνδρες σε σχέση με τις γυναίκες.

Πέρα όμως από τους άνεργους, όπου τα επίπεδα της φτώχειας θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και αναμενόμενα, η Ελλάδα παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό φτώχειας στους εργαζόμενους μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς ενώ ο μέσος όρος φτώχειας στα κράτη αυτά για τους εργαζόμενους είναι 8%, για την Ελλάδα

αγγίζει το 14% στο τέλος της περασμένης δεκαετίας, έχοντας ως έτος αναφοράς για τα συγκεκριμένα δεδομένα το 2010.

Στην Ελλάδα το ποσοστό των φτωχών εργαζομένων είναι σαφώς υψηλότερο στα νοικοκυριά με εξαρτώμενα μέλη συγκρινόμενο με αυτό στα τα νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα μέλη. Αντίστοιχα, είναι γεγονός πως η φτώχεια των εργαζομένων πλήττει στην Ελλάδα περισσότερο τις μονογονεϊκές οικογένειες σε σχέση με τους άλλους τύπους οικογενειών με παιδιά.

Πιο συγκεκριμένα, από τις μονοτονικές οικογένειες, το 22% βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις οικογένειες με 2 ενήλικες και παιδιά είναι κάτω από 18%. Προχωρώντας στην ανάλυση των διαστάσεων την ανισότητας, ύστερα από την χρήσιμη ανάλυση των τύπων κοινωνικού κράτους για να γίνει κατανοητή η σημασία της ανισότητας σε κάθε κράτος, θεωρείται καλό να υπάρξει μια μικρή αναφορά στα κριτήρια με τα οποία γίνεται ο διαχωρισμός των ομάδων. Και αυτό για να μελετηθεί κατά πόσο η υφιστάμενη ανισότητα μεταξύ των διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων συνεισφέρει στη συνολική ανισότητα που επικρατεί στην Ελλάδα.

3. Αναλυση

3.1 Η Έννοια και τα Χαρακτηριστικά της Φτώχειας στην Ελλάδα στην Πορεία των Χρόνων από το Έτος 2000-2014

Η έννοια του φαινομένου της φτώχειας και ως διαχρονικό φαινόμενο, έχει αποτελέσει κατά καιρούς θέμα συζήτησης διαφόρων οικονομολόγων και ειδικών του χώρου της οικονομίας. Στις μέρες μας όμως αποτελεί ένα ιδιαίτερα μείζον θέμα και λόγω της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης που βρίσκονται οι πολίτες της χώρας εξαιτίας δυσμενών καταστάσεων ανεργίας και έλλειψης παροχής κοινωνικών υπηρεσιών (Μελάς, 2009).

Η Ελλάδα η οποία είχε συνταχθεί στη Εθνική Στρατηγική για τη Κοινωνική Προστασία αλλά και τη Κοινωνική Ένταξη της περιόδου 2008-2010, σημειώνει πως τα ποσοστά που κυμαίνεται η φτώχεια για τη περίοδο εκείνη αναφέρονται σε 21%. Δεν είναι δε τυχαίο ότι πολλά από τα κατώτατα στρώματα του πληθυσμού βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας. Συγκεκριμένα σε ότι αφορά το συγκεκριμένο πληθυσμό, αναφέρεται πως για τη περίοδο 2008 έως 2013, κάτω από τα όρια φτώχειας ζουν (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014):

- 13% εργαζόμενοι
- 25% συνταξιούχοι
- 33% άνεργοι
- 41% μονογονεϊκά νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα παιδί

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Επίσης, έπειτα από στοιχεία της Eurostat για την περίοδο 2000-2007, η Ελλάδα κατατάσσεται σε χώρες οι οποίες αντιμετωπίζουν τη φτώχεια σε σημαντικό βαθμό (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Το ποσοστό του 21% κάνει ουσιαστικά την Ελλάδα να κατέχει μια θέση ανάμεσα σε χώρες με υψηλά ποσοστά φτώχεια. Συγκεκριμένα έχει τη τελευταία θέση σε κράτη τα οποία θεωρούνται από τα παλαιότερα στην Ε.Ε. Η ΟΚΕ – Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, επισημαίνει ότι τα πραγματικά γεγονότα τα οποία βιώνουν τα ποσοστά αυτά του πληθυσμού αλλά και η παραπάνω κατάσταση στην Ελλάδα, γίνεται εντονότερη τη περίοδο 2008 -2013.

Με διαφορετικά λόγια, εκφράζεται η ολοένα συνεχόμενη μείωση της αγοραστικής δύναμης και του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014). Με το πέρασμα των χρόνων – δηλαδή από το 2000 έως το 2007 και έπειτα - το ποσοστό της φτώχειας διευρύνεται και ολοένα και περισσότερες κατηγορίες πληθυσμού εντάσσονται σε αυτή τη περίπτωση. Την ίδια στιγμή η διεθνής οικονομική κρίση δημιουργεί νέα δεδομένα και συγκυρίες μετά το έτος 2008 (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010).

Τα δεδομένα αυτά θα δημιουργήσουν σημαντική επιδείνωση στο φαινόμενο της φτώχειας. Το φαινόμενο της φτώχειας θα έχει μεγαλύτερες διαστάσεις λόγω της οικονομικής κρίσης και την ίδια στιγμή και οι εισοδηματικές ανισότητες στη χώρα, θα συνεχίσουν να υφίστανται σε μεγαλύτερο βαθμό την περίοδο 2010 -2014 (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014).

Διαπιστώνεται λοιπόν πως μια νέα οικονομική κρίση υπάρχει πίσω από τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις και δεν είναι τυχαίο ότι ήδη οι ανεπτυγμένες χώρες τη βιώνουν

καθημερινά. Οι χώρες αυτές, καιρό τώρα έχουν χτυπηθεί από την αύξηση των πρώτων υλών αλλά και των ειδών διατροφής. Η ύπαρξη της οικονομικής κρίσης σε αυτές τις χώρες σημαίνει :

- Μείωση αγοραστικής δύναμης
- Κίνδυνο πείνας για κάποια τμήματα πληθυσμού
- Κακή υγεία
- Δυσμενείς συνθήκες

Ως εκ τούτους, η ανεργία και η μειωμένη απασχόληση κάνουν την εμφάνισή τους από την ύφεση της οικονομίας και των ρυθμών ανάπτυξης την δεκαετία του 2000. Για το λόγο αυτό, ο ΟΗΕ είχε ήδη προβεί στη Δήλωση της Χιλιετίας η οποία αναφέρονταν στον ορισμό της φτώχειας και πείνας στους λαούς του κόσμου. Η δήλωση αυτή έβασε σε προτεραιότητα και έθετε ως στόχο μέχρι το 2015, να έχει λυθεί ή τουλάχιστον να έχει μειωθεί το ποσοστό φτώχειας (Μελάς, 2009). Στόχος είναι η μείωση του φαινομένου της φτώχειας τουλάχιστον στο ήμισυ, όσων καταφέρνουν και ζουν με ένα δολάριο τη μέρα. Εξηγεί επίσης ότι η φτώχεια έχει πλήξει σε μεγάλο βαθμό και χώρες της ΕΕ, μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα σε πολύ μεγάλο βαθμό (Μελάς, 2009).

Πιο συγκεκριμένα για την Ελλάδα, αναφέρεται πως το θέμα της φτώχειας είναι ιδιαίτερα επίκαιρο και το οποίο κάνει έντονα την εμφανισή του στις αρχές της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα. Το φαινόμενο όμως αυτό δεν εμφανίζεται για πρώτη φορά και η κοινωνία είναι εξοικειωμένη με αυτό από τα παλαιότερα χρόνια. Στις μέρες μας όμως, η φτώχεια έχει παρουσιάσει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά έχουν καταφέρει να οξύνουν και να δημιουργήσουν συνέπειες και για τα άτομα που υποφέρουν από αυτή αλλά και για όλο το πολιτικό και κοινωνικό σύστημα.

3.2 Ανασκόπηση Δεδομένων Δεκαετίας 2005 – 2015 Αναφορικά με τους Δείκτες Φτώχειας στην Ελλάδα Βάσει

3.2.1 Γραμματείας της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος

Από τη Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών , έτους 2005 (European Union- Statistics on Income and Living Conditions), με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2004 -2005. Η έρευνα διενεργήθηκε σε τελικό δείγμα 5.568 νοικοκυριών και σε 12.381 μέλη των νοικοκυριών αυτών, ηλικίας 16 ετών και άνω. Ο μέσος όρος ατόμων υπολογίστηκε στα 2,67 μέλη ανά νοικοκυριό (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014). Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτουν τα εξής στοιχεία (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014):

- Το χρηματικό όριο της φτώχειας ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 5.649,78 ευρώ ανά άτομο και σε 11.864,54 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικους και δύο εξαρτώμενα παιδιά.
- Μικρή μείωση του κινδύνου οικονομικής επισφάλειας
- Το οικονομικό έτος 2004, το 19,6% του πληθυσμού της Χώρας μας διέμενε σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα , ενώ το έτος 2003 το ποσοστό του πληθυσμού ανερχόταν σε 19,9%.
- Επισημαίνεται ότι ο παραπάνω δείκτης , υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία ,

παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 11 έτη για τα οποία είναι διαθέσιμες μετρήσεις, κυμαινόμενος μεταξύ 20% και 23% (στρογγυλοποιημένα ποσοστά).

- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 832.456 και τα μέλη τους σε 2.088.701.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας , πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων (2) και των συντάξεων (3) στο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 39,2%, ενώ όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις, και όχι τα κοινωνικά επιδόματα σε 22,5%.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας , υπολογιζόμενος με τις εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές των 40%, 50% και 70% του συνολικού διαθέσιμου διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος, ανέρχεται σε ποσοστό 7,3%, 12,6% και 25,9%, αντίστοιχα.
- Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο , ηλικιακή ομάδα και ασχολία , τύπο νοικοκυριού και ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας, όπου διαμένει το νοικοκυριό.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες (20,9%) σε σχέση με τους άνδρες (18,3%).
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας για παιδιά ηλικίας 0-15 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε ποσοστό 19,4%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 27,9%, ενώ για άτομα ηλικίας 16 έως 24 ετών σε ποσοστό 22,7%.

- Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν λιγότερο από τους ανέργους και τους οικονομικά μη ενεργούς (συνταξιούχοι, νοικοκυρές κλπ.). Το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 12,9%, των μη εργαζομένων σε 25,9% και των ανέργων σε 32,8%.
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητη κατοικία απειλούνται από οικονομική επισφάλεια κατά 20,0%, ενώ αυτά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία κατά 17,9%. Αυτό ερμηνεύεται από το γεγονός ότι τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές, ενώ έχουν υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης (97%), απειλούνται από τη φτώχεια σε ποσοστό υπερδιπλάσιο από αυτό που ισχύει για το σύνολο της Χώρας, επειδή στις περιοχές αυτές κατοικούν άτομα ηλικιωμένα με χαμηλό εισόδημα και μορφωτικό επίπεδο χαμηλότερο από τις άλλες περιοχές.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 53,9% του συνόλου των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για νοικοκυριά χωρίς παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 27,6%.
- Οι αμοιβές των μισθωτών ανδρών υπερτερούν των αντιστοίχων των γυναικών κατά 9%.
5. Μείωση του βάθους του κινδύνου της φτώχειας
- Το βάθος (χάσμα) της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας, ανέρχεται στο 24,1%. Αυτό σημαίνει ότι 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το 75,9% του ορίου της φτώχειας, δηλαδή πάνω από 4.288,18 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο. Το αντίστοιχο

ποσοστό το 2004 ήταν 24,6%.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας για το έτος 2006, προκύπτουν τα εξής στοιχεία (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014):

- Το έτος 2006, το 20,3% του πληθυσμού της Χώρας ανήκε σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα. Επισημαίνεται ότι ο παραπάνω δείκτης, υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία, παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 13 έτη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κυμαινόμενος μεταξύ 20% και 23% (στρογγυλοποιημένα ποσοστά).
- Το χρηματικό όριο της φτώχειας ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 6.120,00 ευρώ ανά άτομο και σε 12.852,00 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά.
- Το μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα ανέρχεται σε 12.130,28 ευρώ και το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας σε 21.140,37 ευρώ.
- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 838.910 και τα μέλη τους σε 2.190.933.

Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις μειώνουν το ποσοστό κινδύνου φτώχειας, περίπου, κατά το ήμισυ

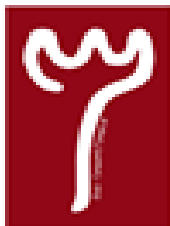
- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων (1) και των συντάξεων (2) στο

συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 42,1%, ενώ όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και όχι τα κοινωνικά επιδόματα μειώνεται στο 23,8%.

- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων και των συντάξεων στο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) εκτιμάται σε 82% για άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω , αποδεικνύοντας τη σημαντική επίδραση των κοινωνικών μεταβιβάσεων και κυρίως των συντάξεων.
- Τα κοινωνικά επιδόματα μειώνουν το ποσοστό της φτώχειας κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες.
- Οι συντάξεις μειώνουν το ποσοστό της φτώχειας κατά 18,3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων μειώνει το ποσοστό της φτώχειας κατά 21,8 ποσοστιαίες μονάδες.
- Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις περιορίζουν σημαντικά τον κίνδυνο φτώχειας ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω.
- Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις , για αυτή την ομάδα ηλικιών, εκτιμάται στο 82%, ενώ μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις εκτιμάται στο 28% του παραπάνω πληθυσμού, δηλαδή παρατηρείται μείωση 54 ποσοστιαίων μονάδων.
- Η επίδραση των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση του κινδύνου φτώχειας είναι μικρότερη στον πληθυσμό ηλικίας 18-64 ετών. Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας πριν τις

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

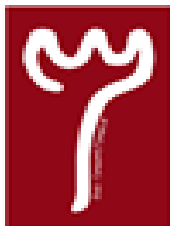
κοινωνικές μεταβιβάσεις, για αυτή την ομάδα ηλικιών, εκτιμάται στο 34%, ενώ μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις εκτιμάται στο 22% του παραπάνω πληθυσμού, δηλαδή παρατηρείται μείωση κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες.

- Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων) αποτελούν το 27,2% του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών της Χώρας.
- Οι συντάξεις εμφανίζουν ένα αξιόλογο μερίδιο του διαθέσιμου εισοδήματος, αφού αποτελούν το 24,1%.
- Τα κοινωνικά επιδόματα αποτελούν το 3,1% του διαθέσιμου εισοδήματος.
- Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων) αποτελούν το 65% του διαθέσιμου εισοδήματος του πληθυσμού που κατατάσσεται στο κατώτατο δεκατημόριο, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο ανώτατο δεκατημόριο εκτιμάται σε 15%.
- Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (μη συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων) αποτελούν το 9% του διαθέσιμου εισοδήματος του πληθυσμού που κατατάσσεται στο κατώτατο δεκατημόριο, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο ανώτατο δεκατημόριο εκτιμάται σε 0,8%.

Τα χαρακτηριστικά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας, αναφέρονται σχετικά ως εξής:

- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες, 21% και 20%, αντίστοιχα.
- Τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά με θήλυ μέλος απειλούνται από τη φτώχεια σε ποσοστό 29%, ενώ τα αντίστοιχα με άρρεν μέλος σε ποσοστό 25%.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23,0 %.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 23%, ενώ για άτομα ηλικίας 18 έως 24 ετών σε ποσοστό 24% (πίνακας 2α).
- Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν λιγότερο από τους ανέργους και τους οικονομικά μη ενεργούς (συνταξιούχους, νοικοκυρές κλπ.). Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 14% (άνδρες 15% και γυναίκες 12%), των μη εργαζομένων σε 25% και των ανέργων σε 35%.
- Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας, κατά κατάσταση απασχόλησης, για τους εργαζομένους με πλήρη απασχόληση ανέρχεται σε 13%, ενώ για τους εργαζομένους με μερική απασχόληση ανέρχεται σε 27%.
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητη κατοικία απειλούνται από φτώχεια κατά 20%, ενώ αυτά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία κατά 23% (πίνακας 5α). Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας ηλικιωμένων 75 ετών και άνω, κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς, ανέρχεται για μεν τους ιδιοκτήτες σε 33%, για δε τους ενοικιαστές σε 13%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 47,0% του συνόλου των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για νοικοκυριά χωρίς παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 25,0%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας των νοικοκυριών με ένα γονέα και, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 34,0% των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος

δείκτης για τα νοικοκυριά με δύο γονείς και ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 20,0%.

- Οι αμοιβές των μισθωτών ανδρών υπερτερούν των αντίστοιχων των γυναικών κατά 9%.
- Τα μέλη των νοικοκυριών , που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές , απειλούνται από τη φτώχεια περισσότερο από αυτά που διαμένουν σε πυκνο κατοικημένες και ενδιάμεσης πυκνότητας περιοχές . Τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας ανά βαθμό πυκνότητας (4) πληθυσμού είναι 28%, 9% και 63%, αντίστοιχα, για τις πυκνοκατοικημένες, ενδιάμεσης πυκνότητας και αραιοκατοικημένες περιοχές.

Αντίστοιχα για το έτος 2007, οι βασικές διαπιστώσεις για τους δείκτες φτώχειας στην Ελλάδα, αναφέρονται σχετικά ως εξής (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014)

- Το 20% του πληθυσμού της Χώρας απειλείται από τη φτώχεια . Ο παραπάνω δείκτης , υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία , παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 14 έτη (1994-2007) για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία , κυμαινόμενος μεταξύ 20% και 23%.
- Στις 15 χώρες της Ευρωζώνης , ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται στο 16%, κυμαινόμενος μεταξύ 11% στην Ολλανδία , 12% στην Αυστρία και Σλοβενία, 19% στην Ιταλία και 20% στην Ελλάδα και Ισπανία . Στις άλλες χώρες της Ευρώπης ο κίνδυνος φτώχειας ποικίλλει , με ποσοστά που κυμαίνονται από 9% στην Τσεχία, μέχρι και 26% στη Λετονία (Eurostat).
- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23%

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

και είναι υψηλότερος κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 22% και είναι μειωμένος κατά μία (1) ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ανέργων ανέχεται σε 37%, με σημαντική αύξηση κατά δυο ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Τα κοινωνικά επιδόματα μειώνουν το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Οι συντάξεις μειώνουν το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας κατά 18,3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Ο κίνδυνος φτώχειας, αφού συμπεριληφθούν στο διαθέσιμο εισόδημα εισοδηματικές ροές, όπως ιδιοκατοίκηση, παροχές σε είδος προς μισθωτούς και ιδιοκατανάλωση, μειώνεται κατά, περίπου, 3,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Τα χαρακτηριστικά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για το έτος 2008, αναφέρεται ως εξής (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014)

- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες, 21% και 20%, αντίστοιχα. Τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά με θήλυ μέλος απειλούνται από τη φτώχεια σε ποσοστό 27%, ενώ τα αντίστοιχα με άρρεν μέλος σε ποσοστό 23%.

- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 22%, ενώ για άτομα ηλικίας 18 έως 24 ετών σε ποσοστό 23%.
- Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν λιγότερο από τους ανέργους και τους οικονομικά μη ενεργούς (συνταξιούχους, νοικοκυρές κλπ.). Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 14% (άνδρες 16% και γυναίκες 12%), των μη εργαζομένων σε 26% και των ανέργων σε 37%.
- Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας για τους εργαζομένους με πλήρη απασχόληση ανέρχεται σε 14%, ενώ για τους εργαζομένους με μερική απασχόληση ανέρχεται σε 26%.
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητη κατοικία απειλούνται από φτώχεια κατά 19%, ενώ αυτά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία κατά 25%. Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας ηλικιωμένων 75 ετών και άνω, κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς, ανέρχεται για τους ιδιοκτήτες σε 29% ενώ για τους ενοικιαστές σε 15%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 44,0% του συνόλου των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για νοικοκυριά χωρίς παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 29%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας των νοικοκυριών με ένα γονέα και, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 27%, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για τα νοικοκυριά με δύο γονείς και

ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 22,0%.

- Τα μέλη των νοικοκυριών που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές , απειλούνται από τη φτώχεια περισσότερο από αυτά που διαμένουν σε πυκνοκατοικημένες και ενδιάμεσης πυκνότητας περιοχές . Τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας ανά βαθμό πυκνότητας (1)πληθυσμού είναι 28%, 9% και 63%, αντίστοιχα, για τις πυκνοκατοικημένες, ενδιάμεσης πυκνότητας και αραιοκατοικημένες περιοχές.

Επίσης από την Ελληνική Στατιστική Αρχή ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (European Union - Statistics on Income and Living Conditions) έτους 2009, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2008. Η έρευνα αποτελεί τη βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014). Οι βασικές διαπιστώσεις είναι οι εξής (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014)

- Το 19,7% του πληθυσμού της Χώρας απειλείται από τη φτώχεια . Ο παραπάνω δείκτης, υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία , παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 14 έτη (1994-2008) για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία , κυμαινόμενος μεταξύ 20% και 23%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23,7% και είναι υψηλότερος κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 21,4% και είναι μειωμένος κατά 0,9 της ποσοστιαίας μονάδας σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ανέργων ανέρχεται σε 38,1%, με σημαντική αύξηση κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Τα κοινωνικά επιδόματα μειώνουν το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Οι συντάξεις μειώνουν το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας κατά 19,3 ποσοστιαίες μονάδες.
- Ο κίνδυνος φτώχειας, αφού συμπεριληφθούν στο διαθέσιμο εισόδημα εισοδηματικές ροές, όπως ιδιοκατοίκηση, παροχές σε είδος προς μισθωτούς και ιδιοκατανάλωση, μειώνεται κατά, περίπου, 3,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Αντίστοιχα από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (Statistics on Income and Living Conditions) έτους 2010, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2009. Η έρευνα αποτελεί τη βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα στοιχεία αναφέρονται σχετικά ως εξής (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014)

- Το χρηματικό όριο της φτώχειας ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 7.178 ευρώ ανά άτομο

και σε 15.073 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.

- Το μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα ανέρχεται σε 13.973,94 ευρώ και το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας σε 24.224,38 ευρώ. Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 868.597 και τα μέλη τους σε 2.204.800.
- Το 20,1% του πληθυσμού της Χώρας απειλείται από τη φτώχεια, όταν το κατώφλι υπολογίζεται στο 60%, της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος. Ο παραπάνω δείκτης, υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία, παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 15 έτη (1994-2009) για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κυμαινόμενος μεταξύ 19,5% και 23%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας, υπολογιζόμενος με κατώφλια διάφορα του 60% της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος ανέρχεται σε 7,3%, αν το κατώφλι οριστεί στο 40%, της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος
- Το 12,4%, αν το κατώφλι οριστεί στο 50%, της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος και
- Το 27,2%, αν το κατώφλι οριστεί στο 70%, της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος

Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23% και είναι υψηλότερος κατά, περίπου, τρεις ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο ποσοστό του

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

συνολικού πληθυσμού. Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 21,3% και είναι μειωμένος κατά 0,1 της ποσοστιαίας μονάδας σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ο πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό 1 ανέρχεται σε 3.030.900 άτομα. Ο πληθυσμός που διαβιεί σε νοικοκυριά που δεν εργάζεται κανένα μέλος ή εργάζεται με μερική απασχόληση ανέρχεται σε 544.800 άτομα, ενώ στο προηγούμενο έτος ανερχόταν σε 488.200 άτομα. Επίσης σημειώνονται τα εξής στοιχεία (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014)

- Γυναίκες άνεργες (40,0%) - Μονογονεϊκά νοικοκυριά με , τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί (33,4%)
- Νοικοκυριά με έναν ενήλικα ηλικίας 65 ετών και άνω (30,1%)
- Νοικοκυριά με 3 ή περισσότερους ενήλικες με εξαρτώμενα παιδιά (29,3%)
- Μονοπρόσωπα νοικοκυριά με μέλος θήλυ (27,7%) Παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (23,0%)
- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων (1) και των συντάξεων (2) στο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 42,8%, ενώ, όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και όχι τα κοινωνικά επιδόματα, μειώνεται στο 23,8%
- Τα κοινωνικά επιδόματα μειώνουν το ποσοστό της φτώχειας κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες.

- Οι συντάξεις μειώνουν το ποσοστό της φτώχειας κατά 19,0 ποσοστιαίες μονάδες.
- Το σύνολο των κοινωνικών μεταβιβάσεων μειώνει το ποσοστό της φτώχειας κατά 22,7 ποσοστιαίες μονάδες.
- Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων και των συντάξεων στο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) εκτιμάται σε 83,7% για άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω, ενώ πριν τα κοινωνικά επιδόματα (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων) εκτιμάται στο 27,5% του παραπάνω πληθυσμού.

Επίσης από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2011, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2010. Η έρευνα αποτελεί τη βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

- Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 6.591,00 ευρώ ετησίως ανά άτομο και σε 13.842 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.
- Το μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα ανέρχεται σε 12.637,08 ευρώ και το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας σε 21.590,07 ευρώ.
- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 901.194 και τα μέλη τους σε 2.341.400.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

- Το 21,4% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας απειλείται από τη φτώχεια, όταν το κατώφλι υπολογίζεται στο 60%, της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος. Ο παραπάνω δείκτης, υπολογιζόμενος με την ίδια μεθοδολογία, παρουσιάζει σχετική σταθερότητα κατά τα τελευταία 16 έτη (1994-2011) για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κυμαινόμενος μεταξύ 19,5% και 23%.

Ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, υπολογιζόμενος με κατώφλια διάφορα του 60% της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος ανέρχεται σε

- 8,2%, αν το κατώφλι οριστεί στο 40% της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος
- 14,2%, αν το κατώφλι οριστεί στο 50% της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος και
- 28,6%, αν το κατώφλι οριστεί στο 70% της διάμεσου του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος
- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 23,7% και είναι υψηλότερος κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 23.6% και είναι αυξημένος κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2010.

- Ο πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό 1 ανέρχεται σε 3.403.000 άτομα. Ο πληθυσμός που διαβιεί σε νοικοκυριά που δεν εργάζεται κανένα μέλος ή εργάζεται λιγότερο από 3 μήνες συνολικά το έτος ανέρχεται σε 837.300 άτομα, ενώ στο προηγούμενο έτος (2010) ανερχόταν σε 544.800 άτομα.

Από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών έτους 2012, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2011. Η έρευνα αποτελεί τη βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

- Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 5.708 ευρώ ετησίως ανά άτομο και σε 11.986 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.
- Το έτος 2012, το 23,1% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας ήταν σε κίνδυνο φτώχειας² όταν το όριο φτώχειας ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου εισοδήματος του νοικοκυριού.
- Το μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα ανέρχεται σε 10.676 ευρώ και το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας σε 17.977 ευρώ.
- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 914.873 και τα μέλη τους σε 2.535.700.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε 26,9%

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

και είναι υψηλότερος κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών ανέρχεται σε 17,2% και είναι μειωμένος κατά 6,4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2013.
- Ο πληθυσμός που διαβιεί σε νοικοκυριά που δεν εργάζεται κανένα μέλος ή εργάζεται λιγότερο από 3 μήνες, συνολικά, το έτος, ανέρχεται σε 1.010.900 άτομα ή σε 16,1% του πληθυσμού ηλικίας 18-59 ετών, ενώ το προηγούμενο έτος (2011) ανερχόταν σε 837.300 άτομα.

Το ποσοστό του πληθυσμού που απειλείται από τη φτώχεια ως προς το σύνολο του πληθυσμού για κάθε μία από τις παρακάτω ομάδες είναι:

- Ο πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό ανέρχεται σε 3.795.100 άτομα ή σε 34,6% του συνόλου του πληθυσμού (το έτος 2011 ήταν 3.403.300 άτομα).
- Ο κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, υπολογιζόμενος με κατώφλια διάφορα του 60% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, ανέρχεται σε: 10,6%, αν το κατώφλι οριστεί στο 40% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, το 16,0%, αν το κατώφλι οριστεί στο 50% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος και το 27,3%, αν το κατώφλι οριστεί στο 70% του διάμεσου συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος, αντίστοιχα.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

3.3. Σύνοψη Αποτελεσμάτων Έρευνας

3.3.1 Μέτρηση Φτώχειας στην Ελλάδα την Περίοδο 2000 – 2008 και Πριν την Είσοδο της Χώρας στο Μνημόνιο

Αναφορικά με την μέτρηση της φτώχειας στην Ελλάδα την περίοδο 2000 -2008 και πριν την είσοδο της χώρας στο Μνημόνιο, η σχετική Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης Νοικοκυριών της Ε.Ε. ανακοίνωσε ότι στην Ελλάδα τη συγκεκριμένη περίοδο, το 19,6% των νοικοκυριών ζούσαν με ετήσιο εισόδημα κάτω από το ποσό των 14.000 ευρώ.

Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 832.456 νοικοκυριά και συγκεκριμένα σε 2.088.701 άτομα, δηλαδή σε περισσότερα από 2 εκατομμύρια Έλληνες οι οποίοι ζούσαν στα όρια της φτώχειας (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014). Στη συγκεκριμένη επίσης έρευνα δεν ελήφθησαν υπόψη ορισμένες ομάδες όπως άστεγοι, διαμένοντες σε ιδρύματα και αθίγγανοι.

Σε συνέχεια των παραπάνω και σε στοιχεία της Eurostat, αναφέρεται ότι το 2006 το οποίο αναφέρεται σε εισοδηματικά στοιχεία του 2005, για ένα άτομο το όριο της φτώχειας αναφερόταν στο ποσό των 5.910 ευρώ και για μια τετραμελή οικογένεια σε 12.411 με δυο παιδιά ανήλικα παιδιά κάτω των 14 ετών (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Σύμφωνα με το κριτήριο κινδύνου φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβάσεις, το ποσοστό αγγίζει το 16%, το οποίο μεταφράζεται σε 72 εκατομμύρια πολίτες της Ευρώπης για τη περίοδο 2000 – 2008 (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Οι πολίτες αυτοί ανήκουν στα 25 κράτη μέλη και φυσικά αναφέρεται σε μεγάλες διαφορές και αποκλίσεις σε ποσοστά σε εθνικό επίπεδο.

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α**

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Στοιχεία της Eurostat δείχνουν επίσης ότι η Ελλάδα ανήκει στις χώρες εκείνες που έχουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας. Η Λετονία εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό 23%, και κατέχει την υψηλότερη θέση. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα δεν έχει δείξει σημαντική μείωση τη περίοδο 2000 – 2006, αφού κυμαίνεται σε ποσοστό 20-23%. Διαχρονικά το ποσοστό χρηματικής φτώχειας κυμαίνεται σε 3-5 εκατοστιαίες μονάδες και είναι μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ε.Ε.-15 (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010).

Αναφορικά πάλι με την Ελλάδα, θα λέγαμε πως έπειτα από έρευνα του δείκτη εμμοχής κινδύνου φτώχειας της ΕΛ.ΣΤΑΤ, διαφάνηκε ότι η χώρα κατέχει τη δεύτερη θέση μετά τη Πορτογαλία για το συγκεκριμένο δείκτη φτώχειας τη περίοδο 2000-2008 (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Η θέση αυτή αφορά τα νοικοκυριά τα οποία επιβιώνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα με χαμηλό εισόδημα. Τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα από το συνδυασμό εξέτασης του ποσοστού πληθυσμού και το οποίο βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας.

Με αυτό τον τρόπο, διεξάγεται και ο υπολογισμός απόστασης από το εισόδημα αυτών που αντιμετωπίζουν τη φτώχεια και από το ίδιο το όριο της φτώχειας. Οι δείκτης χάσματος ή βάθους φτώχειας τη περίοδο 2000-2008, υπολογιζόταν σε 22% στην Ε.Ε. Στην Ελλάδα, ο ίδιος δείκτης ήταν από τους πιο υψηλούς στην Ευρώπη και ανερχόταν σε ποσοστό 26% για τη συγκεκριμένη περίοδο (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014).

3.3.2 Εισοδηματικές Ανισότητες και Φτώχεια στην Ελλάδα την Περίοδο 2000 - 2013

Προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι σχετικές κατάλληλες έρευνες για το πρόβλημα της φτώχειας στην Ελλάδα αναφορικά με την περίοδο 2000 -2013, θα πρέπει να τονίσουμε πως αυτές περιορίζονται κατά την διεξαγωγή τους στα φτωχότερα στρώματα του πληθυσμού έτσι ώστε με αυτό το τρόπο να καλύπτονται οι όποιες εξελίξεις αφορούν στο σύνολο της διανομής του εισοδήματος των πολιτών της χώρας (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014).

Τόσο οι αναλύσεις της φτώχειας όσο και των ανισοτήτων, θα πρέπει να πούμε πως αλληλοσυμπληρώνονται. Η ανισοκατανομή την οποία παρουσίασε η Ελλάδα με βάση το δείκτη ανισότητας S80/S20 όταν ο μέσος όρος στην Ε.Ε. ήταν 4,7 το οποίο αναλογούσε στο εισόδημα του 20% των εύπορων Ελλήνων, ήταν υψηλότερη κατά 6 φορές απ' αυτό του ποσοστού 20% των λιγότερων εύπορων χωρών.

Σε διαφορετική έρευνα, η ΕΣΥΕ κατέδειξε ότι τη περίοδο 2000 – 2008, το 20% του φτωχότερου πληθυσμού κατείχε το 7% του συνολικού εισοδήματος και το 20% του πλουσιότερου, κατείχε το 40,4% του συνολικού εισοδήματος στην Ελλάδα (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Ο δείκτης ανισοκατανομής ανά δεκατημόριο ανέδειξε επίσης ότι το 10% του φτωχού πληθυσμού κατέχει για τη περίοδο εκείνη το 2,5% του διαθέσιμου εισοδήματος και το 10% του πλούσιου κατέχει το 25,1% (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010).

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Ο συντελεστής Gini το 2005 αναφερόταν σε 29% στην ΕΕ και στην Ελλάδα ήταν 34%. Από ότι φαίνεται ακόμα μια φορά η Ελλάδα κατέχει υψηλή θέση σε ανισοκατανομή εισοδήματος. Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία ανισοκατανομών εισοδήματος στην Ελλάδα, διαφαίνονται και οι αναποτελεσματικές κοινωνικές πολιτικές αναδιανομής εισοδήματος σε οικονομικά ασθενείς ομάδες.

Είναι επίσης ενδιαφέρον τέλος να τονισθεί, ότι έπειτα από διαχρονικές μελέτες στις έρευνες ανισότητας και της ύπαρξης φτώχειας στην Ελλάδα τη περίοδο 2009-2013, ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτές αναφέρουν ως γενικότερο συμπέρασμα ότι οι ανισότητες παρατηρούνται όχι μόνο ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες αλλά και μέσα σε αυτές.

Το Παρατηρητήριο Φτώχειας, Εισοδημάτων, Ανισοτήτων και Κοινωνικού Αποκλεισμού αναφέρει αντίστοιχα ότι ένα μεγάλο ποσοστό από τη συνολική ανισοκατανομή στη χώρα μας, σχετίζεται με την ανισότητα των κοινωνικών ομάδων. Γι' αυτό το λόγο η όποια υιοθέτηση των μέτρων για την αντιμετώπιση της φτώχειας αλλά και για την ενίσχυση των κοινωνικών ομάδων αποτελούσε και το κατάλληλο μέτρο για μια άμβλυση της ανισότητας για τη περίοδο εκείνη.

3.3.3 Χαρακτηριστικά της Φτώχειας στην Ελλάδα – Ομάδες που Πλήττονται τη Περίοδο 2000 - 2013

Μέσα από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, αναφέρονται συγκεκριμένοι δείκτες οι οποίοι προσφέρουν χαρακτηριστικά για το επίπεδο της φτώχειας που υπάρχει στην Ελλάδα τη περίοδο 2000 -2014, αλλά και το βαθμό της φτώχειας στους επιμέρους πληθυσμούς, ανάλογα με ορισμένα στοιχεία όπως την ηλικία, το φύλλο, τον χαρακτήρα νοικοκυριού, την απασχόληση των ατόμων, τον βαθμό εργασίας και το ιδιοκτησιακό

καθεστώς της επιχείρησης. Έτσι λοιπόν, αναφέρονται οι εξής παράγοντες ως προς την διαμόρφωση φτώχειας την εν λόγω περίοδο.

- Βάσει νοικοκυριού. Τα νοικοκυριά με πέντε ή και περισσότερα μέλη παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό φτώχειας με 38% τη περίοδο 2000 -2014. Στη συνέχεια ακολουθούν τα νοικοκυριά που έχουν ένα μέλος ηλικίας πάνω από 65 ετών, με ποσοστό 34%. Επίσης αναφέρονται τα γονεϊκά νοικοκυριά με ποσοστό 30% και τα νοικοκυριά που έχουν τρεις ή/και περισσότερους ενήλικες με ποσοστό 30%.
- Βάσει φύλου. Αναφέρεται ότι το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας, ανέρχεται σε ποσοστό 21% και των ανδρών σε 20%. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα αποτελέσματα των ποσοστών είναι αντίθετα, με αποτέλεσμα οι γυναίκες να είναι περισσότερες με ποσοστό 10,4% και οι άνδρες με 5,5% κυρίως σε περιοχές των Ιόνιων Νήσων και Δυτικής Μακεδονίας. Ηλικιακά το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στα όρια της φτώχειας αναφέρεται σε ποσοστό 28,9% και των ανδρών σε 23,2% και αναφέρονται οι ομάδες ηλικίας 65-79 ετών.
- Βάσει της ηλικιακής ομάδας. Τα άτομα ηλικίας 25-49 ετών κατέχουν τα μικρότερα ποσοστά φτώχειας τη περίοδο 2000 -2014. Τα μεγαλύτερα άτομα άνω των 65 ετών έχουν ποσοστό 26% και τα άτομα ηλικίας 16-24 έχουν είναι σε ποσοστό 23%. Τα παιδιά ηλικίας 0-15 σημειώνουν ποσοστό 22%.
- Βάσει του εκπαιδευτικού επιπέδου. Τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο σημειώνουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας τη περίοδο 2000 -2014, δηλαδή 27%. Τα άτομα με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο σημειώνουν μικρά ποσοστά φτώχειας, δηλαδή 6,3%.

- Βάσει της περιφερειακής διαίρεσης. Τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας παρουσιάζονται στην Ήπειρο τη περίοδο 2000 -2014, με ποσοστό 37,3% και στη συνέχεια αναφέρονται η Στερεά Ελλάδα, η Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Ιόνια Νησιά.

Σύμφωνα επίσης με σχετικά στοιχεία ερευνών, οι ομάδες νέων αλλά και όσοι είναι πάνω από 65 ετών αναφέρονται ως οι πιο ευάλωτοι στο φαινόμενο της φτώχειας. Το ίδιο όμως ισχύει και για τα παιδιά και συγκεκριμένα για τη παιδική φτώχεια, η οποία σχεδόν είναι ίδια με το μέσο όρο του πληθυσμού στην Ελλάδα για την περίοδο 2000 -2014. Η αύξηση η οποία παρατηρήθηκε για αυτή τη περίπτωση, αναφέρεται στο μέγιστο ποσοστό του 22% για το έτος 2006, ποσοστό στο οποίο αντιστοιχούν 380.000 παιδιά ηλικίας μέχρι 15 ετών και 470.000 παιδιά ηλικίας μέχρι 17 ετών (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010).

Η ΕΛ.ΣΤΑΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι το φαινόμενο της παιδικής φτώχειας αυξάνεται και το θέμα πρέπει να διευρευνηθεί περαιτέρω, αναφέρεται σε οικογενειακά επιδόματα των οποίων η χρήση τους θα είναι ανεξάρτητη από τα οικογενειακά εισοδήματα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το εν λόγω φαινόμενο.

Αντίστοιχα όμως, μια ιδιαίτερη κατηγορία φτώχειας στην Ελλάδα την περίοδο 2000 - 2014, είναι εκείνη η οποία αναφέρεται στην εντός εργασίας φτώχεια. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί πως η εργασία θεωρείται ως ο πλέον αντικειμενικό τρόπο με τον οποίο κάποιος μπορεί να προστατευθεί από το φαινόμενο της φτώχειας, παρ' όλα αυτά όμως, δεν αποτελεί και τη μοναδική σωτήρια και τόσο αποδοτική λύση.

Το στοιχείο αυτό διαφάνηκε από έρευνες τις οποίες έλαβαν υπόψη τους σε συνόδους της Λισσαβώνας, Νίκαιας και Στοκχόλμης με σκοπό να καταπολεμήσουν τη φτώχεια και το κοινωνικό αποκλεισμό. Η επαγγελματική θέση και η διατήρησή της δεν είναι η μόνη λύση για κάποιον που θέλει να μη βρεθεί στα όρια της φτώχειας. Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες οι οποίοι δημιουργούν τη φτώχεια μέσα στην εργασία, όπως οι ακόλουθοι (Μελάς, 2009):

- Οικογενειακή δομή
- Μη σταθερή εργασία
- Χαμηλοί μισθοί
- Χαμηλά κέρδη για τους επαγγελματίες
- Προβληματική αγορά εργασίας

Για ακόμα μια φορά όμως, η Ελλάδα παρουσιάζει υψηλά ποσοστά κινδύνου φτώχειας στα πεδία εργαζόμενου πληθυσμού που είναι αμφότερα ανεξάρτητα από το εργασιακό καθεστώς για την περίοδο 2000 -2014. Επίσης το ποσοστά φτώχειας και ο κίνδυνος απ' αυτή δε περιορίζονται, κάτι το οποίο συνέβη στην Ιρλανδία που ο κίνδυνος μειώνεται κατά τα δυο τρίτα για την περίοδο 2000 -2006.

Η Eurostat ανέφερε επίσης ότι στην Ελλάδα, η φτώχεια απειλεί τους αυτοαπασχολούμενους οι οποίοι αναφέρονται να είναι το 1/3 της χώρας. Με αυτό τον τρόπο ο δείκτης φτώχειας για όλο τον απασχολούμενο πληθυσμό, είναι υψηλότερος αυτόν της Ε.Ε. που κυμαίνεται στο 7%.

Από το 2004 επίσης, διαφαίνεται ότι η φτώχεια μέσα στην εργασία απειλεί το 32% που είναι εργαζόμενοι στην Ελλάδα, το 27% που είναι συνταξιούχοι και το 33% που είναι οι λοιποί

μη ενεργοί και το 8% που είναι οι άνεργοι για την περίοδο 2000 -2014. Επομένως η Ελλάδα κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων φτωχών με ποσοστό Μ.Ο. 14% για την περίοδο 2000 -2014. Οι λόγοι για το φαινόμενο της φτώχειας των εργαζομένων κυρίως είναι τα χαμηλά εισοδήματα αλλά και σε πολλά άλλα εργασιακά προβλήματα ή και προβλήματα στην αγορά εργασίας, όπου αιτίες για αυτά τα στοιχεία αναφέρονται ως εξής (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014):

- Υψηλή ανεργία
- Αδυναμία εύρεσης εργασίας πλήρους απασχόλησης
- Αδυναμία σταθερής εργασίας
- Χαμηλοί μισθοί
- Οικογενειακή δομή η οποία αποτελείται από δυο ή περισσότερα άτομα τα οποία εξαρτώνται από ένα άτομο που εργάζεται

Τέλος, σημειώνεται πως τα όρια της φτώχειας απειλούν και τα άτομα τα οποία απασχολούνται μερικώς με ποσοστά όμοια μ' αυτά των ανέργων. Το γεγονός αυτό αμφισβητεί το κατά πόσο η όποια πολιτική η οποία προωθεί τη μερική απασχόληση ιδίως τη περίοδο 2010-2014, μπορεί να μειώσει το όποιο ποσοστό φτώχειας στη χώρα.

- Κύριες Αιτίες Φτώχειας στην Ελλάδα την Περίοδο 2000-2014
- Η Ανεργία και η Μακροχρόνια Ανεργία

Σύμφωνα με τη Γνώμη της ΟΚΕ –Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής Ελλάδος, οι βασικοί λόγοι οι οποίοι οδηγούν σε φτώχεια και κάνουν τα άτομα να μην είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν την εξασφάλιση οικονομικών πόρων επιβίωσης, είναι ουσιαστικά η ανεργία και ειδικότερα η μακροχρόνια ανεργία (ΟΚΕ, 2013). Ειδικά στην Ελλάδα, το φαινόμενο αυτό της ανεργίας έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Ο ΟΟΣΑ αντίστοιχα προσέφερε στοιχεία τα οποία αναφέρονται στη περίοδο 2000 -2007, όπου το ποσοστό ανεργίας στη χώρας μας αναφέρεται σε ποσοστό 8,3% κατά Μ.Ο. Η Eurostat επίσης επιβεβαίωσε πως τη περίοδο 2004-2006, η ανεργία είχε μειωθεί ο δείκτης ανεργίας στην Ελλάδα το 2006, ήταν 8,9% και το 2005 ήταν 9,8%.

Ωστόσο σημειώνεται πως μια ακόμα σημαντική αιτία της φτώχειας στην Ελλάδα για την περίοδο 2000 -2014, είναι και το χαμηλό εισόδημα το οποίο δε προσφέρει τη δυνατότητα για επαρκής διαβίωση. Η φτώχεια στην εργασία η οποία οφείλεται σε χαμηλούς μισθούς, χαμηλά κέρδη, μη σταθερή απασχόληση ή/και χαμηλή εξειδίκευση, αποτελεί απόρροια της μη σωστής οργάνωσης της αγοράς εργασίας.

Το πρόβλημα αυτό όμως ενέχει απόλυτη σχέση και με το φορολογικό σύστημα και την απουσία μιας σωστής κοινωνικής πολιτικής. Επισημαίνεται βέβαια και η μεγάλη ανισοκατανομή εισοδήματος η οποία δείχνει και την απουσία ή την αναποτελεσματικότητα της κοινωνικής πολιτικής. Επίσης για ακόμα μια φορά επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η εισοδος της Ελλάδας στη διεθνή οικονομία, αποδείχθηκε ανεπαρκής.

Η Ελλάδα φαίνεται να καλύπτει το χάσμα των πρώτων ετών αλλά παρόλα αυτά συνεχίζει να υστερεί με αυτό το μέσο όρο της Ε.Ε., σύμφωνα με την έννοια των κοινωνικών δαπανών ως συνολικό ποσοστό επί του ΑΕΠ για την περίοδο 2000 -2014 (ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014).

Για παράδειγμα, οι κοινωνικές δαπάνες για για την περίοδο 2000 -2008, αναφέρονται σε 24,2% του ΑΕΠ έναντι του μέσου όρου που ήταν 27,8% στην ΕΕ. Το ποσοστό φτώχειας δεν αλλάζει αν και το συνολικό ποσοστό κοινωνικής δαπάνης αυξάνει σταδιακά σε ένα πλαίσιο σύγκλισης με το μέσο όρο της ΕΕ. Έτσι παρατηρείται μια μικρή εμβέλεια κοινωνικών μεταβιβάσεων η οποία οφείλεται σε :

- Χαμηλές παροχές κάποιων πεδίων. Η Ελλάδα ανήκει στις τελευταίες θέσεις της Ε.Ε.-15 σε ότι έχει να κάνει με τις δημόσιες δαπάνες για την ενίσχυση της απασχόλησης. Παρόλα αυτά αν και βρίσκεται στην 24η θέση δαπανά χρήματα για προγράμματα καταπολέμησης ανεργίας καταναλώνοντας το 0,512% του ΑΕΠ.
- Στο είδος των κοινωνικών δαπανών. Στην Ελλάδα οι κοινωνικές παροχές είναι ανταποδοτικές και μη αποτελεσματικές σχετικά με τη καταπολέμηση της φτώχειας. Η ενίσχυση των εισοδημάτων και η πολιτική αυτή έχει να κάνει με κάποιες κατηγορίες ανέργων όπως:
 - ❖ Μακροχρόνια άνεργους
 - ❖ Χαμηλοσυνταξιούχους
 - ❖ Αναπήρους
 - ❖ Ανασφάλιστους
 - ❖ Πολύτεκνους

❖ Επιδόματα στέγασης

Τα επιδόματα αυτά, δεν είναι σε θέση να «απελευθερώσουν» τους δικαιούχους τους από τη φτώχεια ακόμα και προσωρινά για την περίοδο 2000 -2014. Σε σχέση με την ενιαία πολιτική καταπολέμησης της φτώχειας λειτουργούν αποσπασματικά με τέτοιο τρόπο ώστε η συνεισφορά τους δεν έχει μεγάλη σημασία. Είναι επίσης φανερό ότι δε μπορεί να στηρίξει κάποια κατηγορία ατόμων όπως τους μακροχρόνια ανέργους οι οποίοι δε δικαιούνται επιδόματα και κάποιες οικογένειες μονογονεϊκές η και εργαζομένους χωρίς ασφαλιστικά δικαιώματα.

Επίσης και άτομα τα οποία αν και δεν είναι ΑΜΕΑ δε μπορούν να εργασθούν. Αλλά και στο πεδίο της δημόσιας εκπαίδευσης, υπάρχουν ανεπάρκειες στη κοινωνική πολιτική. Αν και η εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα είναι από τους βασικούς μηχανισμούς αναδιανομής πόρων του κράτους, το πρόβλημα της ανισοκατανομής υπάρχει και συντηρείται για την περίοδο 2000 -2014.

Η ανισότητα του εκπαιδευτικού συστήματος υπάρχει όχι μόνο σε ομάδες πληθυσμού αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο. Παρατηρούνται νομοί και περιφέρειες με τρομακτικές ανισότητες. Παρ' ότι ο εκπαιδευτικός δημόσιος χαρακτήρας στην Ελλάδα δίνει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην ουσία οι ανισότητες είναι πολλές σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες ειδικά στη τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι στερήσεις αντίστοιχα και στη παροχή υγείας αποτελεί επίσης σημαντικό θέμα. Αν και η εξασφάλιση της παροχής αγαθών υγείας ως δημόσιο αγαθό έχει μεγάλη σημασία από τη στιγμή που ένας μεγάλος αριθμός πολιτών την έχουν ανάγκη στην Ελλάδα υπάρχουν ακόμα

κοινωνικές ανισότητες με αποτέλεσμα να εντείνουν τις εισοδηματικές ανισότητες όπως (Μελάς, 2009):

- Προβλήματα φυσικής και οικονομικής πρόσβασης
- Στέρηση στο πεδίο ποιότητας και ασφάλισης υπηρεσιών υγείας
- Μη εφαρμογή στην ανάληψη μέτρων προκειμένου να αντιμετωπισθεί η έλλειψη σε υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας

3.3.5 Οικονομικοί Παράγοντες που Ενισχύουν τις Ανισότητες και το Κίνδυνο Φτώχειας

Είναι ιδιαίτερα εμφανής η κατάσταση φτώχειας από την οποία είναι δύσκολο να ξεφύγουν άτομα στην Ελλάδα ειδικά σε ότι σχετίζεται με τα συστήματα υγείας, κοινωνικής παροχής και ασφάλισης για την περίοδο 2000 -2014.

Η οικονομική κατάσταση των πολιτών της χώρας, επηρεάζεται άμεσα απ' αυτούς τους παράγοντες και μ' αυτό τον τρόπο οι ανισότητες αυξάνονται σχετικά με τις ανισότητες στη κατανομή του εισοδήματος και την αύξηση του κινδύνου φτώχειας. Τα άτομα που ήδη βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας, βρίσκονται σε πολύ χειρότερη θέση. Οι παράγοντες εκείνοι που συμβάλουν καταλυτικά στην δυσμενή αυτή κατάσταση, αναφέρονται ως εξής:

- Πληθωρισμός και αύξηση των τιμών. Ο υψηλός πληθωρισμός δεν έχει αρνητική επίπτωση στη αγοραστική δύναμη αλλά αυξάνει τις οικονομικές ανισότητες. Από τη στιγμή που οι τιμές για αγαθά πρώτης ανάγκης αυξάνονται και μειώνεται η αξία του εισοδήματος δημιουργείται σοβαρό πρόβλημα. Ο πληθωρισμός όμως δε «χτυπά» ομοιόμορφα τον ελληνικό πληθυσμό. Κυρίως τα χαμηλά οικονομικά στρώματα

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

πλήττονται από το μέσο πληθωρισμό εξαιτίας της διαφορετικής διάρθρωσης της καταναλωτικής δαπάνης. Η ανοδική πορεία των τιμών ου είναι διαρκής δημιουργεί ανισοκατανομή εισοδήματος.

- Το φορολογικό σύστημα, το οποίο δεν έχει παρά ένα χαμηλό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης και ένα επίπεδο υψηλής φορολογίας. Έχει άμεση σχέση με την άνιση κατανομή εισοδήματος. Τη περίοδο 2000-2004 στην Ελλάδα, όλη η φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό ΑΕΠ ήταν στο 35,7% και ο μέσος όρος στην Ε.Ε. ήταν 40,2%. (Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2010). Το 2006, η Ελλάδα είχε ποσοστό 33,5% μαζί με τις κοινωνικές εισφορές και ο μέσος όρος στη Ε.Ε. ήταν 41,8%. Στο θέμα της άμεσης φορολογίας η Ελλάδα υπερτερεί αφού τη περίοδο 2000-2004, η έμμεση φορολογία ήταν το 41,9% ολόκληρης της φορολογικής επιβάρυνσης. Επίσης αυτή τη περίοδο μειώθηκε η συμβολή των φορολογικών εσόδων και αυξήθηκε η επιβολή έμμεσων φόρων.
- Η φοροδιαφυγή – φοροαποφυγή – εισφοροδιαφυγή. Σύμφωνα με τη ΟΚΕ, η φοροαποφυγή πολλές φορές έχει χαρακτηριστεί πέρα από τις αυτονόητες δημοσιονομικές της συνέπειες, ότι αποτελεί μια διαδικασία η οποία συντελεί στις ανισοκατανομές του εισοδήματος και συγκεκριμένα εις βάρος των μισθωτών και των όσων διαφεύγουν. Οι συνέπειές της περιορίζουν τα περιθώρια για άσκηση μιας πραγματικής κοινωνικής κατανομής. Το κλίμα της φοροδιαφυγής δεν επιτρέπει τη δημιουργία συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού για την οικονομία. Κανείς πλέον δε φορολογείται σύμφωνα με την φορολογική του ικανότητα.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

3.3.6 Κοινωνικοί Παράγοντες που Ενισχύουν το Κίνδυνο Φτώχειας τη Συγκεκριμένη Περίοδο

- Το μέγεθος του νοικοκυριού. Τα ακραία μεγέθη των νοικοκυριών κινδυνεύουν περισσότερο από τη φτώχεια. Οι οικογένειες δηλαδή με πέντε μέλη ή/και όσα διαθέτουν ένα μόνο άτομο. Στα νοικοκυριά με πέντε άτομα, ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος αφού και τα εξαρτώμενα μέλη είναι περισσότερα σε σχέση με εισόδημα της οικογένειας. Η δεύτερη μορφή έχει να κάνει μόνο με το χαμηλό εισόδημα.
- Η δομή της οικογένειας. Τα υψηλότερα επίπεδα φτώχειας παρουσιάζονται σε μονογονεϊκές οικογένειες. Στην Ελλάδα για την περίοδο 2000 -2014, αυτές οι μορφές οικογένειας αγγίζουν το 28,8% και τα ποσοστά φτώχειας που παρατηρούνται είναι μεγαλύτερα από τα νοικοκυριά εκείνα που αποτελούνται από δυο ενηλίκους και μάλιστα και με παιδιά. Το ίδιο ισχύει και σε οικογένειες όπου ο πατέρας εργάζεται και μάλιστα 1 στις 3 οικογένειες αυτού του τύπου είναι φτωχές.
- Το φύλο. Το ποσοστό της φτώχειας τη περίοδο 2008-2013 σύμφωνα με στοιχεία από τη Κοινωνική Προστασία και τη Κοινωνική Ένταξη, ήταν μεγαλύτερο για το γυναίκες και λιγότερο στους άνδρες. Το φαινόμενο αυτό όμως δημιουργεί και σκέψεις. Το 2007 η ΟΚΕ, ανέφερε ότι το χάσμα σε ότι αφορά τους μισθούς ανδρών και γυναικών υπήρχε και κλιμακώνεται σε μεγαλύτερες ηλικίες και μάλιστα σε άτομα με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης.
- Η ηλικία. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος φτώχειας παρατηρείται σε ηλικιωμένους και παιδιά. Οι κοινωνικές και οι οικονομικές ανισότητες κληροδοτούνται στα παιδιά από τους γονείς τους.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

- Το εκπαιδευτικό επίπεδο. Η ανισοκατανομή του εισοδήματος έχει απόλυτη σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης. Το επίπεδο αυτό έχει την ικανότητα να επηρεάζει τη παραγωγική δυνατότητα των ανθρώπων, τις αμοιβές τους που μπορεί να κερδίσουν καθώς και το επίπεδο ευημερίας τους. Υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στο θέμα των ανισοτήτων στο τομέα της εκπαίδευσης. Το πρόβλημα όμως γίνεται πολύ πιο σοβαρό από τη στιγμή που οι εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ελλάδα είναι διευρυμένες τόσο στις ομάδες πληθυσμού όσο και σε επίπεδο περιφερειακό. Το θέμα είναι πολύ πιο σοβαρό στη Τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Οι κοινωνικές προκαταλήψεις – ξενοφοβία – ρατσισμός. Είναι απαραίτητη σύμφωνα με την άποψη της ΟΚΕ, η καταπολέμηση της αδήλωτης απασχόλησης των μεταναστών αλλά ταυτόχρονα έχει μεγάλη σημασία και η ένταξή τους. Ειδικότερα από τη στιγμή που τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης αλλά και αντιμετωπίζονται σαν ένα εργατικό δυναμικό πολύ φθηνό και οι ίδιοι πλήττονται από το κοινωνικό αποκλεισμό.

Βιβλιογραφία

- Σόρος Τζ. (2008), « Η οικονομική κρίση του 2008 και η σημασία της», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη
- Ματσαγγάνας Μ., (2011), “Η Κοινωνική Πολιτική σε Δύσκολους Καιρούς, Οικονομική Κρίση, Δημοσιονομική Λιτότητα και Κοινωνική Προστασία», Εκδόσεις Κριτική
- Σταθόπουλος Π.Α., (2005), “Κοινωνική Πρόνοια – Ιστορική Εξέλιξη και Νέες Κατευθύνσεις”, Εκδόσεις Παπαζήσης

- Σταθόπουλος Π.Α., (2000), «Κοινωνική Εργασία – Διαδικασία, Μέθοδοι και Τεχνικές Παρέμβασης», Εκδόσεις Παπαζήση
- Καραμούζης Ν., Χαρδουβέλης Γ., (2011), «Από τη Διεθνή Κρίση στην Κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδος – Τι μας Επιφυλλάσει το Μέλλον», Εκδόσεις Λιβάνης
- Μελάς Κ., (2009), Η Οικονομική Κρίση του 2008 και η Σημασία της, Εκδόσεις Λιβάνη
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Στοιχεία για την Κρίση Παγκοσμίως, Σχετικές Μελέτες και Έρευνες, 2012
- ΕΛ.ΣΤΑΤ. – Δείκτες Φτώχειας και Οικονομικής Κατάστασης στην Ελλάδα, Συγκεντρωτικά Στοιχεία 2000 – 2014
- Eurostat, Δείκτες Ανισότητας και Φτώχειας στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα, 2000-2014
- ΟΚΕ – Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδος, 2013